Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Offices of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone Rockwell 4994

LETO—YEAR XXIV. | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 25, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., petek, 20. februarja (February 20), 1931. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 43

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

POOSTRITEV EKONOMSKE KRIZE V NEMČIJI

Reakcionarne in revolucionarne skupine se pripravljajo na odločilen boj

Berlin. — (FP) — Nemško delavstvo, ki je v prejšnjem letu doživelo mnogo porazov, ni radi tega oplašeno, temveč pokazuje odločnost v borbi za izboljšanje položaja. Na drugi strani se pripravlja na boj vladajoči razred, ki bo storil vse, da se še nadalje vzdrži na krmilu vlade. Vse to so znamenja, ki napovedujejo viharno dobo, ki bo nedvomno prinesla spremembe v politični in ekonomski strukturi države.

Ekonomska kriza, ki tepe Nemčijo in ima izvor v vojnih odškodninah, katere mora plačevati bivšim zavezniškim državam, postaja resnejša z vsakim dnevom. Če se stvar premotriva s političnega in ekonomskega vidika, človek opazi, da so na delu tri sile: obstoječa vlada, reakcija in revolucionarno gibanje. Nobena teh sil ni dovolj močna, da bi se vzdržala na površju z lastno močjo in se mora zanašati na pomoč ene ali druge skupine.

Vlada, ki je sedaj na krmilu, omahuje v to in ono stran, ker reprezentira konfliktne ekonomske grupe. Reakcija, ki se očituje v fašizmu, in radikalizem, ki ima močno zaslombo v razrednih delavskih unijah, zbirata svoje ske grupe. Reakcija, ki se očituje len boj, ki mora priti. Položaj je radi velike brezposelnosti skrajno napet in političen in ekonomski preobrat je neizogiben.

Capone zafrknil generala Butlerja

Javno je pozval generala, naj dokaže, kdo je večji dobrotnik ljudstva in boljši državljan

Miami, Florida. — General Smedley D. Butler, ki se je moral umakniti pri besednem naskoku na italijanskega diktatorja Mussolinija, se je zdaj spravil na drugega italijanskega magnata: Alfonza Caponeja, butlegarskega in gangeškega kralja v Chicagu. V nekem svojem govoru v South Bendu, Ind., je rekel, da bi bil Capone deportiran, če bi se ljudstvo zavzelo za to.

Capone, ki prezimuje v svoji krasni vili v Floridi, je pa jezen in dal je časopisom sledeči odgovor Butlerju:

"General Butler pravi, da sem jaz kriminalec in bi moral biti deportiran iz Amerike. General je slabo informiran. Moral bi vedeti, da Amerika ne deportira svojih državljanov, ki so tu rojeni. Jaz sem bil rojen v Združenih državah. Edina obtožba proti meni, ki je meni znana, je, da sem vagabund. Jaz nasičujem v Chicagu vsak dan 2500 do 3000 revnih ljudi že šest mesecev. Ako je to vagabundaža, tedaj sem rad vštet med vagabunde. Prepuščam ameriškemu ljudstvu, naj sodi, kdo je boljši državljan, jaz ali general Butler."

Hamrock resigniral

Denver, Colo.—Pat Hamrock, nadzornik državne jetnišnice, je podal resignacijo in izstopil iz državne službe. Hamrock je v interesu Rockefellerjeve familije pobijal ženske in otroke, ko je poveljeval državni milici v znanem masakru v Ludlowu.

36 Kitajcev ubitih

Hankov, 19. febr. — Pri železniški nesreči, ki se je pripetila zadnjo nedeljo pri Sinjangu, sto milj severno od tukaj, ko je v snežnih zametih padel vlak s tira in se prekucnil v graben, je bilo 36 oseb ubitih in 72 ranjenih.

Dijaki odobravajo drhalska nasilja

Zamorska organizacija protestira proti barbarskemu članku, ki je izšel v dijaškem glasilu

Urbana, Ill. — (FP) — Priobčitev uredniškega članka, v katerem se je odobravalo linčanje in druga nasilja drhali, v "Daily Illini", oficielnem glasilu Illinoiske univerze, je izzvalo mnogo protestov.

Harry Woodburn Chase, ki je nedavno postal predsednik univerze, je sicer obsodil omenjeni članek in list ga pozneje preklical, toda podvzeta ni bila nobena disciplinarna akcija proti urednikom, ki so odgovorni za priobčitev.

Članek se je nanašal na linčanje nekega zamorca v Maryvillu, Mo. "Linčanje je predmet kritike", je rečeno v članku, "toda mi ga ne smemo obsojati preostro. Kdo izmed nas ne bi občutil posebnega veselja, ko bi videl v objemu plamenov bitje, ki je napravilo zločin, in je potem prišlo v roke ljudem, ki so si osvojili pravico, da ga kaznujejo po svojem načinu in volji? To je ljudska pravica. Vpitje žrtve je prijetno za uho in vonj po pečenem človeškem mesu je blažilen."

Narodna asociacija za napredek zamorskega ljudstva je takoj poslala protest in vprašala dali uredniški članek reprezentira mnenje državne univerze. Predsednik Chase je to zanikal in list je potem prinesel preklic, v katerem med drugim pravi, "da obsoja drhalska nasilja, za katere bi ne smelo biti prostora v civilizirani družbi."

Deset drhali

Iz Grossa, Kans.: Zadnjo nedeljo si je z revolverjem končal življenje Martin Imprl, star 46 let in doma od Brežic. Zapušča drugo ženo, dve hčeri in sina. Bival je v Breezy Hillu in bil je član dr. št. 65 SNPJ.

Iz Clevelanda: Umrl je Frank Šali, star 21 let in rojen v Euclidu. Zapušča mater, dva brata in sestro. Dalje je umrl Frank Mihelič, star 26 let in rojen tu; zapušča očeta, mačeho, brata in sestro. Nagle smrti je umrl Anton Marković, star 26 let in doma od Sv. Lovrenca na Dolenjskem; bil je član dr. št. 142 SNPJ in zapušča starše ter hčerko. — Gertrude Krmčič je bila te dni operirana na očesni mreni in nahaja se v Charity Hospitalu.

Iz Pittsburgha: Frank Golob, star 31 let, je na cesti, ko je šel v brivnico, padel tako nesrečno, da je umrl za poškodbami. — Mrs. Veselič, stara 34 let in doma iz Bele Krajine, si je z britvijo prerezala vrat. Vzrok samomora ni znan.

Obsojen, ker se je udeležil demonstracij

Los Angeles, Cal.—Joe Holub je bil obsojen na dva meseca zapora, ker se je udeležil pohoda brezposelnih, ki so zahtevali odpomoč od mestne vlade. Trije drugi, ki so bili tudi aretirani, so bili pridržani za ponovno obravnavo, ker se porotniki, ki so se posvetovali 24 ur, niso mogli zediniti glede krivde.

Policija je razbila pohod, pri katerem so bili ti štirje aretirani, z bombami za solzenje, s konji in količki.

Nogavičarji zastavkali

Stroudbourg, Pa. — Dvesto delavcev pri Monroe Hosiery Co. je zastavkalo, ker je družba odslovila pet delavcev, ki so agitirali za pristop v unijo. Delavci so par tednov prej apelirali na glavni stan unije v Philadelphiji, naj jim pošlje organizatorje. Prišla sta Alfred Hoffman in William Smith in takoj pričela z delom. Oba upata, da bodo delavci vztrajali v stavki in tako izvojevali priznanje unije in druge zahteve.

NOVI UDARCI ZA FAŠISTIČNO ITALIJO

Turizem je skrahiral in emigranti ne pošiljajo več denarja domov

Rim, 19. febr. — Fašistične voditelje še vedno boli glava radi neugodne trgovinske bilance. Lani je Italija importirala za več kot pet milijard lir več blaga kot pa je eksportirala; deficit za leto 1929 je bil šest in pol milijarde lir (približno $33,430,000).

Kar fašiste najbolj boli, je nazadovanje turizma. Turisti, ki so nekoč v velikih številkih obiskovali Italijo, zdaj izostajajo v vedno večjem številu. Samo katoliški romarji, ki hodijo gledat papeža, še prihajajo v Italijo. Zlasti izostajajo ameriški turisti, ki navadno puste največ denarja v tujih deželah.

Druga nesreča je, ker izseljeni Italijani nočejo več pošiljati denarja domov v tolikih vsotah kot so prej. Kriza v Ameriki se zelo pozna, a tudi od drugod je vedno manj denarnih pošiljatev.

Gospodinje izzivajo sodnika

"Stavka" za znižanje cen kruhu se nadaljuje vzlic injunkciji, ki prepoveduje piketiranje

Chicago. — (FP)—Izzivajoč sodnika Denis Sullivana, ki je izdal injunkcijo proti gospodinjam, ki piketirajo pekarne na severni strani mesta, so ženske spet priredile velike demonstracije pred pekarnami, ki zahtevajo deset centov za hleb kruha. Gospodinje zahtevajo, da se cena zniža na šest centov. Na ženske je navalila policija, broječa 40 mož in aretirala pet žensk in tri dečke.

Policija ni sedaj nič bolj udjudno postopala z ženskami kot pri prejšnjih demonstracijah, ko je bilo tudi več njih aretiranih. Pa tudi ženske so pokazale svojo bojevitost. Policajem so pulile lase in jim razpraskale obraze.

Ko so bile prignane pred policijsko sodišče, so zahtevale porotno obravnavo. Ženske so opozorile sodnika na zaslišanja, ki jih vodi senatni komitej in katera imajo namen prikazati, da so cene kruhu in drugim živilom previsoke in so radi tega upravičene, da protestirajo.

Predloga za ženske porotnice

Buffalo, N. Y. — Socialistična stranka v okraju Erie, ki reprezentira 10,000 volilcev, je naslovila peticijo državni legislaturi, v kateri jo urgira na sprejetje predloge, da bodo lahko ženske služile v poroti pod enakimi pogoji kot moški. V peticiji navajajo, da je bila socialistična stranka prva politična grupa, ki se je zavzela za žensko volilno pravico in je celo predlagala ženske v javne urade prej, predno so dobile volilno pravico.

Kampanja za organiziranje tapetarjev

Philadelphija, Pa. — United Textile Workers unija je otvorila kampanjo, da organizira tapetarje. Akcija je rezultat stavke pri Hardwick-Magee Co., ki je nastala, ko je družba odredila nadaljnjo mezdno znižanje. Uradniki unije se nadejajo, da bo kampanja uspešna, ker je že v prvem tednu pristopilo v organizacijo več kot petsto tapetarjev.

V Wisconsinu odpravljajo višnjeve zakone

Madison, Wis. — Nižja zbornica wisconsinske legislature je 18. t. m. odpravila vse višnjeve zakone, ki zabranjujejo delo in sportne zabave ob nedeljah.

Strah pred revolucijo v Philadelphiji

Aretacije, stavke in izgredi so znamenja, ki ne obetajo nič dobrega. Župan apelira za pomoč brezposelnim, da se prepreči "revolucija"

Philadelphia, Pa.—(FP)—Neglede kako mirno je v drugih ameriških mestih, v Philadelphiji tega ni in človek, ki opazuje dogodke, dobi vtis, da se pripravlja revolucija.

Policija razbija demonstracije brezposelnih; župan Mackey svari bogatine, da bo moral pozvati državno milico, da bo varovala njihovo lastnino, ker se je bati revolte, če ne bodo hitro priskočili s prispevki za nasičevanje bednih, katerih število še vedno raste; velika stavka neunijskih nogavičarjev; javne kuhinje in krušne vrste—to so stvari, ki razburjajo ljudstvo v Philadelphiji.

Generalna stavka neunijskih nogavičarjev, katero je oklicala unija, je ustavila obrat v 40 tovarnah in število stavkarjev se je pomnožilo na pet tisoč. V Philadelphiji je okrog 15,000 nogavičarskih delavcev, od katerih je 9,000 organiziranih. Dve manjši nogavičarski firmi sta se že podali in priznali unijo.

Nedavno so se vršile velike demonstracije brezposelnih na trgu pred mestno hišo. Na eni strani so vodili demonstracijo socialisti, na drugi komunisti. Govorniki so pa klicali imena philadelphijskih milijonarjev, ki niso storili še nič za odpomoč brezposelnim. Ko so postale demonstracije precej burne, je bila pozvana policija in po daljšem boju se ji je posrečilo razgnati demonstrante.

Sodi se, da je v Philadelphiji več kot 250,000 ljudi, med njimi 50,000 otrok, ki životarijo v največjem pomanjkanju. Tako je izjavil župan v svojem govoru v radio, ko je apeliral za takojšnjo pomoč. Dejal je, da policija ne bo mogla preprečiti izgredov in bo treba poklicati državno milico, ako bo mesto moralo prenehati z dajanjem podpore, ker je zadevni sklad skoro izčrpan. Župan je tudi priznal, da je največji del prispevkov prišel od zaposlenih delavcev, dočim je bil s strani bogatinov odziv bolj slab. Nekateri so darovali po sto dolarjev, nakar so odhiteli v Florido na oddih ter prepustili reveže njihovi usodi.

Jugoslavija spremeni poslanika v Ameriki?

Kam pa pojde dr. Pitamic?

Belgrad, 19. febr. — (Associated Press.) — Včeraj so poročali, da je dr. Hans Schwegel, bivši avstrijski konzul v Združenih državah, imenovan za poslanika Jugoslavije v Washingtonu. Dr. Schwegel je zadnji pondeljek resigniral kot minister brez portfelja.

(Pred par dnevi je prišla vest z Dunaja, da je kralj naredil več izprememb v jugoslovanski vladi. Kabinetu je dodal podpredsednika ali kancelarja in to mesto je dobil dr. Milan Srkič.)

Westinghouse Co. zmanjšala obrat

Pittsburgh, Pa. — Westinghouse Electric Co. je skrajšala obrat na pet dni v tednu s sorazmernim znižanjem mezde. Pisarniškim uslužbencem in drugim, ki prejemajo tedensko plačo, je reducirala mezde za 10%.

Sovjeti bodo imeli 30,000 milj zračnih linij

Moskva, 19. febr. — Sovjetska transportacija v zraku je za prihodnje poletje raztegnejna na 30,000 milj. Vsa evropska usija in Sibirija je prekrižana z novimi črtami, po katerih bodo aeroplani redno raznašali ljudi in blago.

ŠPANIJA SE JE VRNILA K CIVILNI DIKTATURI

Alfonz in njegovi reakcionarji so začasno spet v sedlu

Madrid, 19. febr. — Politična kriza, ki je zadnjih pet dni majala špansko monarhijo, je bila včeraj rešena začasno. Ostalo je pri starem z edino razliko, da je volilna kampanja ustavljena in volitev ne bo to spomlad.

Nova vlada se imenuje "nevtralna". Na čelu vlade je admiral Juan Bautista Aznar, zagrizen monarhist. General Berenguer, prejšnji premijer, je ostal v vladi kot vojni minister. Ostali ministri so večinoma sami plemiči — grofje in markiji — in zagrizeni monarhisti.

Aznar je izjavil, da "nekaj časa" ne sme nihče misliti na volitve, nato bodo Španci volili postopno: najprvo v občinah, potem v provincah in nazadnje v splošnem za parlament.

Cenzura je ostala in vsa politična svoboda, ki je trajala nekaj dni, je odpravljena.

Republikanci in revolucionarna levica pravi, da to pospeši revolucijo v Španiji.

Tudi Ogrska ima petletni načrt

Toda ta se povsem razlikuje od sovjetskega

Dunaj. — (FP) — Grof Bethlen, ki direktira smernice reakcionarne madžarske vlade, pobija naraščajočo ekonomsko depresijo na dva načina: s aretacijami komunistov in drugih radikalnih elementov in z dajanjem koncesij svojim dragim prijateljem v fašistični Italiji.

Veliko število oseb je bilo nedavno aretiranih na obtožbo "zarote proti državi." Ta zarota je obstojala v poskusu komunistov, da organizirajo mladino v proletarskem distriktu v Budapešti. Policija je poročala, da je našla denar in obtežilne dokumente o zaroti v stanovanjih voditeljev tega gibanja. To je dalo povod za aretacije in nasilja.

Sedaj je grof Bethlen sestavil nekaj, kar on imenuje "petletni načrt za razvoj privatnih industrij na Ogrskem." Ta načrt se tiče koncesij Volpijevi grupi italijanskih finančnikov, ki so dobili ugodne pogoje za razvoj in izkoriščanje narodnega bogastva. S tem se je fašistično prijateljstvo med Italijo in Ogrsko še bolj utrdilo.

Povest o pridni delavki

Columbia, S. C. — Dvainšestdeset let v tekstilni tovarni po 14 ur na dan. Ni bilo časa za možitev, niti za obisk kinogledališča. Nič drugega kot delo od zore do mraka, dan za dnevom, leto za letom.

To je povest miss Epsie Scottove, 90-letne stranke, ki je pričela delati v tekstilni tovarni, ko je bila stara jedva 10 let. 62 let je tlačanila in ko je bila stara 72 let, je prejela od uprave tovarne bel listek, ki ji je naznanjal, da je več ne potrebujejo. Tako je bila vržena na cesto brez denarja in od tistega časa je postala breme javni dobrodelnosti. To je bila njena nagrada za 62 let trdega dela v tekstilni tovarni.

Kanada ustavila naseljevanje še za dve leti

Ottawa, Ont. — Kanadska vlada je 18. februarja podaljšala svoj odlok glede zaprtih vrat imigrantom za nadaljnji dve leti. Vladni uradniki domnevajo, da je danes v Kanadi dovolj izučenih in neizurjenih delavcev v mestih in na farmah, tako da jih ne bo primanjkovalo do leta 1933.

Ugotovitve industrijske komisije

Preiskava je dognala krštve zakona o osemurniku in izkoriščanje delavk

Denver, Colo. — (FP) — Življenska mezda za delavko po poročilu državne industrijske komisije bi morala biti $17.20 na teden. To dovoljuje $1.50 na teden za obleko, $1 za zabavo in druge stvari, ostali znesek pa za hrano in stanovanje.

Preiskava položaja v podjetjih, ki uposlujejo ženske, je ugotovila, da samo 22.5% delavk prejema minimalno mezdo 77.5% pa prejema manj, kar pomeni znižavanje življenskega standarda. Prodajalke v departmentnih trgovinah so se pritožile, da morajo delati več kot osem ur, toda ne upajo se obtožiti delodajalcev radi kršenja zakona o osemurniku, ker bi to pomenilo izgubo dela. V pralnicah in drugih delavnicah, kjer so uposlene ženske, prevladuje sistem izkoriščanja.

Beda in brezposelnost v Denverju je velika, vendar meščansko časopisje hoče na vsak način ignorirati to dejstvo. Ko je Fordova tovarna obnovila obrat je časopisje prineslo to vest v takem tonu, kot da je brezposelnost v Denverju popolnoma odpravljena. Tovarna, ki je prej imela tisoč delavcev, jih je sedaj uposlila samo petsto in produkcija se radi priganjaških metod ni veliko zmanjšala.

Ostale tovarne v Denverju obratujejo s skrajšanim časom nekatere pa so popolnoma ustavile obrat, toda o tem časopisje molči. Kriza je udarila tudi trgovce in mnogo firm je bankrotiralo.

Kompromis glede Muscle Shoalsa

Kongresni konferenčni odsek se je odločil za federalno kontrolo elektrarne. Hoover nedvomno vetira ta sklep

Washington, D. C. — Muscle Shoals, radi katerega je že deset let boj med kongresom in zvezno vlado, je bil v sredo pometen z zakonodajnega koledarja s kompromisom, ki je bil sklenjen v konferenčnem odseku. Kompromisni sklep se glasi, da federalna vlada obratuje elektrarno na jezu Muscle Shoals v Alabami, nitratno tovarno pa odda v najem privatni družbi za proizvajanje ceneni umetnih gnojil. Originalni načrt senatorja Norrisa določa, da vlada obratuje oboje, elektrarno in tovarno, dočim že tretja administracija vztraja, da se vse skupaj odda privatnim družbam. To vladno podjetje je vredno okrog 150 milijonov dolarjev.

Kompromis mora biti odobren v obeh zbornicah kongresa, ako bo to sploh mogoče v preostalih dvanajstih dneh sedanjega zasedanja. Če pa bo odobren, ga skoro gotovo vetira predsednik Hoover in boj se bo nadaljeval v prihodnjem kongresu.

Jetniško delo v North Carolini

Raleigh, N. C. — Governer Gardner se pritožuje, da nima dovolj dela za jetnike, ki se nahajajo v državnih jetnišnicah. Ječe so prenapolnjene, kajti samo v mesecu januarju t. l. je bilo poslanih v zapore več ljudi kot v celem letu 1927. Država ima pogodbo s podjetniki, ki gradijo ceste, da morajo uposlevati jetnike pri tem delu. Toda radi velikega števila jetnikov, ni dovolj dela za vse, kar ustvarja nepokoj, kajti po mnenju governerje Gardnerja morajo biti jetniki primerno fizično izčrpani, da se počutijo srečni in zadovoljni.

Vzdržavanje jetnišnic stane preveč denarja, pravi Gardner, dasi je znano, da so samo v dveh drugih ameriških jetnišnicah stroški za posameznega jetnika tako nizki kot v North Carolini.

DELNA ZMAGA ILLINOISKIH RUDARJEV

Sodnik je odločil, da Lewis ni imel pravice odpoklicati čarterja

Springfield, Ill.—(FP)—Ker je sodnik Harry Edwards podal kompromisni odlok, je s tem odprl pot, da se sporna zadeva med staro in reorganizirano unijo lahko tira pred državno vrhovno sodišče in od tam naprej pred zvezno vrhovno sodišče.

Odlok, ki ga je podal sodnik Edwards, se glasi, da John L. Lewis ni imel pravice za odpoklic čarterja dvanajstemu distriktu in s tem je injunkcija, ki je bila izposlovana proti Lewisu, postala permanentna. To je definitivna zmaga illinoiskih rudarjev, ki so se uprli Lewisovi nadvladi. V istem odloku pa je sodnik pobil trditev, da je stara unija prenehala eksistirati 31. marca 1927.

Ta odlok pomeni, da je reorganizirana unija, ki jo vodijo Howat, Fishwick in Walker, nova unija. Ti voditelji so trdili, da je stara unija prenehala eksistirati, ker Lewisova grupa ni podaljšala ustave v smislu določbe in je tako ustava potekla. Ko je konvencija v Springfieldu sprejela novo ustavo, je bila unija ponovno rojena. Lewisova frakcija je pa obratno trdila, da je stara unija ostala pri življenju, ker je bilo vprašanje ustavodajne konvencije na referendumu in radi tega je bila stara ustava še vedno v veljavi.

Komični efekt Edwardsove razsodbe je stvar komplicirane špekulacije. Ustvarila je status, kakršen je bil 10. oktobra 1929, ko je Lewis izdal odredbo, ki je bila zdaj razglašena za nelegalno in nično, da se odpokliče čarter in odstavi uradnike dvanajstega distrikta.

Sodnik je sam raztolmačil, da odlok pomeni, da je rudarska unija "ena družina z Lewisom na čelu, toda Fishwick je poglavar illinoiskega distrikta. Howat pa je predsednik reorganizirane unije in Walker njen tajnik."

Bitka se bo nadaljevala, ker je skoro gotovo, da bo Lewis vložil priziv proti odloku na višje sodišče. Situacija je vsekakor čudna, kajti, ker je bila injunkcija, ki določa, da Lewis ne sme odstaviti Fishwicka, proglašena za permanentno, ne more Lewis podvzeti nobene akcije proti uporni grupi.

MacDonald zmaguje s podpore delavcem

Načrt za povečanje kredita v prid brezposelnim delavcem sprejet pri drugem čitanju

London, 19. febr. — MacDonaldova delavska vlada je bila včeraj poražena v lordski zborници, zmagala pa je v nižji zborници. Načrt vlade za sto milijonov dolarjev novega kredita v prid državnemu skladu za brezposelne delavce je bil pri drugem čitanju sprejet z 279 proti 218 glasovom kljub furiozni opoziciji, ki so jo vodili konservativci. Višina sedanjega kredita je bila $350,000,000, ker pa je ta vsota brez malega že izčrpana, je vlada zahtevala, da ji parlament zviša kredit na $450,000,000 za sklad socialnega zavarovanja.

Poraz v lordski zborници se tiče šolske reforme, toda porazi v lordski zborници ne pomenijo nič, dokler ima vlada večino v nižji zborници.

120 milijonov za francoske bojne ladje

Pariz, 19. febr. — Francoska zbornica je danes dovolila vladi 120 milijonov frankov za gradnjo novih bojnih ladij.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (razen Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Nador za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 South Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

128

Datum v oklepaju, na primer (Jan. 31, 1921), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Individualizem

Inženir Hoover blagoslavlja ekonomski red "robustnega individualizma". Drugi, katerim je Bog "v svoji neskončni previdnosti poveril Združene države v vladanje," ga tudi blagoslavljajo. Neomajni hlapci, ki se nikdar ne naveličajo lizati pet prejšnjim, pojejo slavo sistemu "individualnega napora", ki ga smatrajo za višek vseh perfektnosti.

Kako pa je v resnici? Ali je individij (posameznik) res tako važen faktor tudi v današnji gospodarski in socialni organizaciji?

Ako odprto pogledamo dejstvom v obraz, vidimo, da ima posameznik zelo malo važnosti v kompleksu sedanje družabne organizacije. Celo mogočni bankirji in ostali kapitalisti, o katerih važni osebnosti se toliko bobna, ne štejejo dosti; kadar umrjejo, ni radi tega nobene revolucije ali krize v njihovih podjetjih. Drugi stopi na mesto in vodi podjetje in v par letih je mogočni magnat popolnoma pozabljen v javnosti. Lastniki industrij se menjavajo neprestano, medtem pa produkcija teče naprej ne oziraje se na vprašanje, kdo je lastnik.

Z delavci je še slabše. Neprenehoma prihajajo in odhajajo. Neskončna procesija se vleče od Atlantika do Pacifika in obratno — kakor da izvirajo iz morja in padajo nazaj v morje — industrijski obrati pa tečejo svojo pot ne glede na to, kdo pride in kdo odide. Delavec je v kapitalističnem sistemu socialne produkcije le majhen delec stroja. Komaj številka je! Kapitalizem ga je reduciral na ničlo. Vsak dan je lahko najet in odslovljen, to pa ne moti stroja. V današnjem sistemu "individualistične" produkcije je delavec le pritiklina, ki se drži jermena, škripca, kolesa in ročaja pri mašini.

Tak je "robustni individualizem" v procesu socialne produkcije in distribucije. Ga ni! Izgubil se je v kompleksu mašinerije. Nič ne šteje. Kapital šteje, korporacija slovi, toda posameznik je le figura.

Najžalostnejša figurica pa je Hooverjev "krepki posameznik", kadar se proces socialne produkcije ustavi — kakor se zdaj godi. Na milijone "robustnih individijev" mora postopati naokrog brez dela in jela in padati morajo na kolena pred mašino privatne in javne dobrodelnosti, da jih nasiti. Hooverjev slavni red krepostnega individualizma ne more jamčiti niti toliko priložnosti, da bi bil posameznik, ki hoče in more delati, varen vsaj pred gladom.

Tako je — kljub temu nam še vedno pripovedujejo z vso resnostjo, da ohranitev in napredek človeštva je le v družbi individualizma in privatne iniciative. Bunk!

Turški svetniki

V Turčiji je nekaj narobe. Namreč v oni Turčiji, katero so nam vtisnili v spomin, ko smo še hodili v šolo. V oni Turčiji sta vladala Allah in njegov sultan, ki je bil namestnik preroka Mohameda — kakor je rimski papež namestnik Krista — turški možje so nosili na svojih glavah suknene lončke s cofi, katerim so rekli fes in turške žene so imele zakrite obraze. Bile so še druge čisto turške reči.

Vsega tega ni več. Turčija se je v naši življenski dobi temeljito spremenila. Sultana ni več. Allaha ni več, fesa ni več in Turkinje kažejo lepe in grde obraze kakor Američanke, celo kolena kažejo čisto po ameriško, kar še svetemu očetu v Rimu ni po volji. Kemal paša, novi vladar Turčije, je v par letih Turke poevropil in poameričanil — kolikor jih je. Od daleč se nam zdi to čudovito velik napredek, kako je od blizu — ne vemo.

Dogodki zadnjih mesecev pričajo, da tudi Turki ne napredujejo brez težav. Ostalo je še precej starih Turčinov, ki sovražijo napredek in hočejo nazaj sultana in Alaha, fes in zagrinjalo za svoje babnice. Začeli so revolto proti Kemalovi vladi, toda Kemal se ne šali in dal jih je poloviti in 28 voditeljev je bilo kratkomalo obešenih. To je bila precej trda kazen, barbarska kazen, kar dokazuje, da tudi Kemal potrebuje še nekoliko napredka. A pustimo to, saj nič ne pomaga. Pomaga pa lahko njegovim domačim sovražnikom. Muslimani bodo imeli svoje mučenike in celo svetnike — če se bodo učili od kristjanov, kako je treba izrabiti čuštva mase in skovati dober kapital iz krvi in kosti . . .

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Lincoln v zvočnem filmu

Cleveland, O. — Pred par tedni sem čital dopis iz Canonsburga, v katerem je izražena želja, da bi Prosveta več pisala o Abrahamu Lincolnu. Prešnji teden je bil njegov rojstni dan (12. feb.) in meščanski časopisi so zopet laskavo pisali o tem v resnici velikem Američanu. V življenju seveda ni dobil takega priznanja. Imel je mnogo nasprotnikov, ki so ga slikali kot nekakšnega nestvora in mu nekateri celo stregli po življenju. Bil je končno tudi umorjen. V njegovi državi, Illinoisu, so bili njegovi nasprotniki tako zvani "copper heads" organizirani in vodili proti njemu boj netolerance in bigotstva, češ, da je "nigger lover."

Ko je predse poklical generala Granta, da mu izroči poveljništvo armade severnih držav, se je ta pomišljal rekoč, da ima preveč nasprotnikov. Lincoln mu je odgovoril, da jih ima on še več. Tudi danes bi jih imel, ako bi živel.

V mestnem Public Auditoriu v dvorani glasbe ravno sedaj predvajajo zvočno sliko "Abraham Lincoln". Ne brigam se dosti za premične slike in grem v "movies" le tedaj, ako je kaj zgodovinskega ali dobra glasbena slika. Dokler ni bilo Prosvete in tudi Proletarca nisem dosti čital, se nisem brigal in ne dosti vedel o zgodovini zaslužnih mož in delavskih bojih. Vedel sem sicer, da je bil Lincoln umorjen, ker je osvobodil črnce telesne sužnosti, vendar mi niso bile znane njegove zasluge v prid delavstva in človeštva v obče.

In tako sem šel v kino zadnji teden. Prvi prizor nam pokaže moža (očeta Lincolna), ki cepi drva pred borno kočo. Poklican je v hišo, kjer mu babica naznani, da je dobil sina. (Zunaj razsaja in tuli snežni vihar ter se slišijo kajuti.) Sinu so dali ime Abraham. To je bilo leta 1809 (12. februarja) na meji zapadne civilizacije v Kentuckyju.

V drugem prizoru vidimo Lincolna v Salemu, Ill., kjer dela kot pomočnik v trgovini z mešanim blagom Russell Simpsona. Lincoln tudi pri delu nadaljuje s študijami. Pri sebi ima vedno knjigo. Študira advokaturo. V vedenju je pravi nerodnež. Mi bi mu rekli "hribovec" — pravi tip kranjskega hlapca, velik in izredno močan. Redke so ameriške slike brez tepeža. Tudi v tej vidimo, kako se Abe spoprine z okrožnim šampijonom in ga položi na hrbet in še par njegovih pomagačev. Do spopada je prišlo slučajno, ko je glavar "rough neckov" prijezdil pred trgovino in s svojim obnašanjem provociral Lincolna. To mu je prineslo šampijonsko slavo, katero so po spopadu zalili z whiskyjem. Da Lincoln pokaže svojo moč, ni hotel piti iz kozarca, pač pa je dvignil sodček, ga nagnil in iz njega potegnil požirek.

Lincoln je bil tudi poznan kot prvak v cepljenju hlodov v planke, ki so jih rabili za farmske ograje. (Te vrste ograje je še videti v raznih državah Unije.) Kot "rail splitter" se je Lincoln zaljubil v Anne Rutledge. Ljubil je strastno to mlado deklico, ki mu je vračala ljubezen in mu pomagali pri študijah. Tudi pri cepljenju plank je imel pri sebi knjigo, iz katere mu je včasih čitala tudi Anne.

Usoda pa je prekrižala njune sanje o zakonskem življenju. Anne je zbolela in umrla. Njena smrt ga je izredno potrla. Taval je okrog in nikjer ni imel obstanka. Neki večer med gromom, bliskom in v dežju je letel na njen grob in jo klical k življenju, ali Anne ga ni slišala . . .

V naslednjem prizoru vidimo Lincolna v glavnem mestu države Illinois, kjer prakticira kot odvetnik. Zaslovel je kot izvrsten odvetnik in kot nasprotnik telesne sužnosti. O njem izve tudi precej izbirčna in nataknjena Mary Todd, ki je v letih za možitev. Njen oboževalec je bil Lincolnov nasprotnik Stephen A. Douglas. Mati jo sili naj ga poroči, ali Mary sanja o Lincolnu, ki je njen ideal, dasi ga še ni poznala.

Do prvega sestanka med njima je prišlo na plesu springfieldskih veljakov, kamor je Lincoln prišel v njegovi karakteristični površni noši: hlače prekratke in ravno tako telovnik, ki ne pokrije srajce na trebuhu. Ko zagleda v dvorani svojega nasprotnika Douglasa, ki je plesal z Mary Toddovo, se mu Lincoln približa in vpraša, če sme plesati z njegovo tovarišico. Douglas ga predstavi in Mary se začudi, ker si je pač predstavljala bolj prikupnega Lincolna.

Plesal je prav nerodno, a Mary se ga je držala, ker si je hotela moža, ki bo predsednik Združenih držav. Želja se ji je tudi izpolnila.

Po ustoličenju Lincolna je prišla kriza med severnimi in južnimi državami do vrhunca. Člani njegovega kabineta so sklenili, da trdnjava Sumter, ki je bila napadena s strani konfederacijskih vojakov, ne dobi pomoči, češ, da bi to pomenilo vojno. Lincoln pa je odločil proti njihovi volji in poslal pomoč ograženi posadki. S tem se je pričela vojna med jugom in severom (12. aprila 1861). Pričeli so se hudi časi za Lincolna in deželo. 21. junija so bile čete Unije poražene v bitki pri Bull Runu. Bil je prvi poraz.

Vojna, o kateri je Lincoln mislil, da bo trajala le nekaj mesecev, se je vlekla. V mesecu avgustu 1862 je bil prisiljen poklicati v prisilno službo za devet mesec 300.000 miličnikov. Od teh jih je dobil pa komaj 87.000. Leta 1863 je bila razpisana prisilna vojaška služba za vse sposobne moške. Radi tega so nastali v deželi upori. V New Yorku je upor izbruhnil 13. julija in v splošnih pretepih je bilo ubitih in ranjenih do tisoč oseb.

Sledil je poraz za porazom Lincolnove armade in južne čete so bile enkrat celo v bližini Washingtona. Predsednika je mučilo vprašanje, kje dobiti sposobnega poveljnika. Končno je imenoval generala Granta na to mesto. (Grant je bil dober poveljnik, a izredno slab predsednik). Ta je bil strasten kadilec in je rad pil žganje. Pod poveljstvom Granta in generala Sheridana so bile unijske čete zmagovite. Jug je bil poražen. Plantažniki so se hoteli maščevati nad Lincolnom in se na skrivnem organizirali. Njihovo orodje je bil John Wilkes Booth, ki je v gledališču v Washingtonu ustrelil tega preprostega in blagega moža dne 14. aprila 1865.

Pri Lincolnu ni videti tistega ponosa kot se ga vidi pri "velikih" državnikih. Bil je preprost v besedi in obnašanju. Imel je lep, izrazit jezik, da ga je lahko vsakdo razumel. Posluževal se je sarkazma in šaljivih pripovedk. Ko so nekoč moralisti zatožili generala Granta, češ, da se udaja pijači, jih je Lincoln zavrnil, ako bi mu bilo znano, da bi on poslal vsakemu generalu sodček takega žganja kot ga pije Grant.

Imel je mnogo neprilik. Tisti, ki so hoteli, da takoj odpravi telesno sužnost, so ga nazivali za nesramneža, ker je odlašal. Drugi so ga imenovali diktatorja, da si je prisvojil moč Boga in da izrablja to božjo moč. Pri ponovnih volitvah leta 1864 so ga republikanci hoteli pustiti na cedilu in na njegovo mesto imenovati nekega Cahasa. Lincoln jim je odgovoril, da upa, da ne bodo na njegovo mesto nikdar dobili slabšega moža kot je on. Pri volitvah niso republikanci hoteli imenovati Lincolnovega imena, ampak so na glasovnico zapisali: "Union party." Banes plišojo drugače, ker nimajo straha pred njim. **Frank Barbič.**

V nedeljo vsi v dvorano SNPJ!

Chicago, Ill. — V nedeljo 22. febr. ob 3. popoldne bomo imeli v dvorani SNPJ na 2657 S. Lawndale ave. spored, ki bo v slovenski naselbini v Chicagu prvi te vrste. Prireja ga mladinski odsek kluba št. 1 JSZ, kateri je bil ustanovljen pred dobrim mesecem iz vrst naše delavske mladine. Začel je takoj z veliko delavnostjo in obeta postati eden najživahnejših odsekov kluba.

Spored obsega deset točk, — namreč dve igri, venček slovenskih pesmi, ki jih zapoje pevski zbor "Sava", duet, trio, sodeluje srbski mladinski tamburaški zbor "Budućnost", govornika bosta v angleškem jeziku generalni organizator unije A. C. W. of A. A. Leo Krzycki in v slovenskem Joško Oven, otvoritveni govor pa bo imel D. J. Lotrich. Čuli bomo tudi prvovrstnega godca na akordino, deklamacije, dvogovor dveh zamork, zaključna točka pa bo komedija "Hans von Smash". Program bo izvajan deloma slovensko in pretežno angleško zaradi mladine, zanimiv pa bo za vse udeležence.

Namen kluba odnosno njegovega mladinskega odseka je, da mladino navaja v razumevanje težkoč življenja, v pravilno pojmovanje današnjih socialnih problemov, da se bo znala boriti za izboljšanje svojih in vaših življenskih razmer. Bodočnost je za delavsko ljudstvo temna, kar dokazuje sedanja kriza. Le delavstvo ima moč, da razmere spremeni na bolje. To pa bo v stanju šele kadar bo svojo nalogo razumelo ter se zanjo organiziralo.

Po programu sledi plesna zabava v obeh dvoranah. V gornji bo John Kochevarjev orkester, v spodnji pa bo igral harmonikar domače komade. Vstopnice so v predprodaji po 50c in pri blagajni 75c. Dobite jih pri članih in članicah kluba ter "Save", pri tajniku Petru Berniku in pri J. Raku v uradu Proletarca.

Pridite v dvorano pravočasno. Odprta bo ob 2:30 pop. Povabite s sabo prijatelje in znance. Hvaležni vam bodo, ker bo ta prireditev res zadovoljila vsakega. Na svidenje v nedeljo!

John Rak, taj. mlad. odseka.

Koncert naših dveh umetnikov in razno

Milwaukee, Wis. — V nedeljo dne 1. marca se bo vršil v S. S. Turn dvorani pomemben koncert naših dveh umetnikov, Šublja in Banovca, s sodelovanjem Soc. pevskega zbora Naprej. Skoro v vsaki naselbini so imeli priliko slišati petje teh dveh umetnikov, zato baš vzbuja napoved skupnega nastopa teh dveh pevcev posebno veliko zanimanje. Vspored bo zelo bogat in nadvse zanimiv. V pesmih "pastir" in "Rožmarin" bosta oba umetnika pela z Naprejem tenor in bariton solo. Obe stari pesmi sta znani našemu občinstvu že dolgo let in s sodelovanjem obeh opernih pevcev bo njih lepota še izrazitejša.

Mogočni power trust si je opekel prste v Madisonu. Gospodje so poskusili svoj stari trik s podkupovanjem poslancev, toda to pot se jim ni posrečilo.

V glavne mmestu naše države se vršijo sedaj velike stvari. Delavska, oziroma ljudska zakonodaja je na dnevnem redu in takorekoč v modi in veliki roparji pretakajo britke solze.

Socialisti skupno s progresivci so na delu, da ugrabijo gospodi veliki kos, na katerem se davi že več let. Ljudstvo je šele sedaj pričelo spoznavati, kako je bilo brezmejno izkoriščano vsa dolga leta. O delovanju naših sodrugov v državni postavodaji bomo poročali sedaj pogosteje. Slov. soc. klub je sklenil na svoji zadnji seji, da se mora naše občinstvo stalno obveščati o teh velovažnih dogodkih.

V tovarni usnja Greenbaum v North Milwaukee se vrši že nekaj dni stavka. Družba je znižala plače tako daleč, da bi znašal zaslužek po novi lestvici samo od 15 do 23 dol. na teden. Izmed 300 delavcev jih je nad 200 stopilo v stavko. Ker je policija takoj poslala straže pred tovarno, je nastopil mestni župan sodrug Hoan in dosegel, da se je policija odstranila. Boj bo ljut, ker je družba najela veliko število stavkokazov. Plače pri tej družbi so bile že poprej slabe, toda tudi to beraško plačo hočejo znižati.

Delovne razmere so slabe, kakor so bile že od jeseni; povsod pa se opazuje enako stremljenje delodajalcev — plače znižujejo na vseh straneh. Mnoge tovarne so odslovile delavce za par tednov in jih potem zopet zaposlile, toda za nižje plače. V vsakem slučaju pa se otresajo starejših delavcev; izvzeti so pri tem samo taki, ki posedujejo kake posebne spretnosti ali pa znanje. Položaj je zelo žalosten.

Brezposelnost, bolezen, šest otrok, nezadovoljnost v družini in običajna družinska tragedija. V petek večer je 34-letna Roza Kovach s kuhinjskim nožem zabodla svojega 34-letnega soproga. V obupu je mož pil, v pijanosti se je pričel prepir, ki je končal tako žalostno. Smrtno ranjenega moža so odpeljali z ambulanco v zasilno bolnišnico, toda na poti je ambulanca trčila skupaj s policijskim avtomobilom in se prevrnila. Obdukcija mrtveca bo dognala, če je smrt nastopila vsled rane z nožem ali vsled ponesrečbe z ambulanco. Nesrečna žena se nahaja v zaporu in čaka na usodno odločitev. Javnost simpatizira z nesrečnico, še bolj pa z mladoletnimi otroci.

Pred nekaj dnevi se je v naši naselbini pripetil nizkoten dogodek, ki je jasno pokazal nerazsodnost ljudi in kako daleč je naša naselbina zastrupljena vsled bedastega hujskanja. O stvari se bo mogoče pisalo od druge strani natančneje. — je prežalostno in presmešno za našo naselbino, da bi take stvari objavljali. Toda baš ta slučaj jasno priča, kako daleč smo že zašli.—**Spartak.**

Svetozar Banovec ponesrečil v avtomobilski nezgodi

Cleveland, O. — Našega opernega pevca Svetozar Banovca zasleduje zadnje čase prav zla usoda. Komaj par tednov je minilo, odkar je prestal v bolnici operacijo na slepiču, že je bil v avtomobilski nezgodi občutno poškodovan. V nedeljo 15. februarja je peljal g. Majdič, ki je prišel iz New Yorka na Banovčev koncert v Forest City, Pa., našega pevca z avtomobilom na 26 milj oddaljeno železniško postajo v Scranton, Pa., odkoder je Banovec nameraval odpotovati v Cleveland.

Vsled padlega snega in dežja je bila cesta med Forest City in Scrantonom vsled nenadno nastopivšega mraza vsa poledenela. Tri milje pred ciljem je začel avto drčati z vso naglico po malem klancu, se parkrat zavrtel in treščil v obcestni brzojavni drog. V hipu je bil avto razbit, Banovca pa je vrglo z vso silo v steklena vrata. Drobci stekla so mu prizadejali zevajoče rane po celem čelu, medtem ko je lastnik avtomobila ostal na čudežen način razen malih udarcev in prask nepoškodovan. Vsega v krvi so Banovca odpeljali k najbližjemu zdravniku, kjer so mu nudili prvo pomoč, odtod pa v bolnico v Scranton, kjer so mu izpr[illegible] in zašili zadobljene rane na glavi.

Sreča v nesreči je bila, da je Banovec kljub večjim poškodbam čudežno ušel hujši katastrofi, kajti le za las je manjkalo in steklo bi razrezalo desno oko, nad katerim ima globoko rano. Po izvršeni operaciji je Banovec kljub zadobljenim poškodbam in precejšni izgubi krvi zapustil bolnico in še isti večer odpotoval v Cleveland.—**Jeanette Perdan.**

Zima udarila rudarje

Springfield, Ill. — Ker je letošnja zima izredno mila, brez snega in mraza, premogovniki jako slabo obratujejo pri nas. Tudi v tovarnah delajo le po par dni na teden in nekaj jih je sploh zaprtih. V vsaki stroki je mnogo delavcev brez dela in ne izgleda, da bo kaj bolje. Vsega je preveč, a delavec pa strada. Strada veliko po lastni krivdi, ker namesto, da bi se na volilni dan oziral na program stranke kot ga ima socialistična, pa glasuje za "good" človeka.

Živimo v dobi strojev, ki opravljajo večina dela. Za nas delavce je potrebno, da se organiziramo strokovno in politično, da bodo stroji tudi nam v korist in da bomo upravičeni vsi do dela. V tem mestu je sedež reorganizirane rudarske unije in tukajšnji rudarji spadamo vsi k nji ter imamo popolno zaupanje v organizacijo in njene voditelje. Rudarji, pridružite se naši uniji in kmalu bomo imeli zopet organizacijo, s katero bomo lahko zahtevali naše pravice in bomo ponosni nanjo.—**Jos. Ovca.**

Produkcija mehkega premoga

New York, N. Y. — Produkcija mehkega premoga v prvih dveh tednih v februarju je znašala 7,800 ton, kot poroča National Coal Ass'n. Produkcija zaznamuje padec za več kot milijon ton. Normalna produkcija je 5,000,000 ton na teden.

Zadruge in monopoli na Švedskem

Novejši razvoj švedskega konzumnega zadružništva je šel vzporedno z borbo proti monopolističnim težnjam nekaterih veleobratov.

Piše **Herman Stolpe,** Stockholm

Konzumno-zadružno gibanje je na Švedskem razmeroma še mlado. Sicer so bile ustanovljene že krog 1860. leta prve zadruge po nekaterih krajih, a šele 1890 je bilo njihovo število dovolj visoko, da je bilo mogoče osnovati osrednjo organizacijo. Ta zveza (Kooperativa Förbundet—ali skrajšano K. F.) je bila ustanovljena 1899. leta. Sprva se je udejstvovala le z reklamo in nasveti, ki jih je delila posameznim zadrugam; 1904. leta pa je začela K. F. tudi z velenakupovanjem. Njen promet je znašal leta 1904. 376,000 švedskih kron. V prvem letu svetovne vojne se je dvignil promet prodaje na 9,899,000 kron, 1918 na 27,990,000 kron in 1928 na 135,297,000 kron. Leta 1909 je začela zadružna zveza z lastno produkcijo in kupila tovarno margarinov, ki so jo pozneje nadomestili z novo, moderno opremljeno tovarno v Norrköpingu. Leta 1922 si je kupila velik mlin in kasneje še enega. Poleg tega ima od l. 1926 eno tovarno gumijastih izdelkov, eno kemično tovarno in več kavnih pražarn. Istega leta (1926) je kupila zveza tovarno superfosfata in sklenila, zgraditi tovarno žarnic.

Od tedaj igrajo konzumne zadruge in njihove osrednje zveze važno vlogo v gospodarskem življenju Švedske. V deželi je krog 900 zadrug, katerih skupni promet je znašal v 1928. leta 314,294,000 kron. Tem zadrugam pripada 400,000 družin—približno ena petina vsega prebivalstva. Spričo tega silnega porastka in razmaha zadrug so bili seveda boji s privatnimi podjetji neizogibni. Poslovanje konzumnih društev na tem polju je orisano v spomenici, ki jo je sestavil Mednarodni urad dela za gospodarsko konferenco leta 1927. Poleg tega so vsi z velikim zanimanjem zasledovali korake, ki jih je Zadružna zveza podvzela proti monopolističnim težnjam nekaterih velikih podjetij. Njeno delovanje v tem oziru je bilo zadnjih deset let uspešno in je zahtevalo mnogo sil.

Od leta 1908 imajo švedski trgovci-obrtniki svojo centralno organizacijo "Deželno zvezo švedskih malih trgovcev;" naloga te zveze je predvsem: zatirati zadružno gibanje. Ta Zveza malih trgovcev je zahtevala od veletrgovcev in industrijskih organizacij, ki so dobaljale zadrugam razno blago, da ne smejo več preskrbovati zadrug z blagom. Tej zahtevi je bilo ugodeno. L. 1909 in 1910 ni prejemala Zadružna zveza nobenih margarinov, niso jim več dobavljali finega mila, in običajna engros-dobava čokolade je bila s strani čokoladnih fabrikantov ukinjena. Prav tako so trgovci zahtevali od bančnih zvez, da ne dajejo zadrugam nobenih kreditov itd., kar jim je enako uspelo. Vedno večje težkoče so prisilile zadruge in njihovo zvezo, da podvzamejo krepke protikorake za ohranitev in utrditev svojega položaja. Osnovali so zategadelj hranilnice; zveza je otvorila po vsej državi podružnice. Da je Zadružna zveza že v tem težkem položaju imela dovolj sil in odgovornosti, dokazuje to, da se je znala rešiti preteče nevarnosti radi bojkota margarinskih fabrik.

Ko je Zveza malih trgovcev hotela odvzeti Zadružni zvezi celo prodajo margarinov, je osnovala zveza fabrikantov kartel, v katerega so se združili razen enega ali dveh obratov vsi švedski tovarnarji margarinov. Kartel je urejeval produkcijo in prodajo. Vodstvo organizacije ni določalo le pogojev dobave (raat, delen ali popoln popust prevoznih stroškov, trajanje kredita itd.), marveč je določalo tudi prodajne cene. Tržišče je bilo razdeljeno med razne tovarne, ki so morale same vršiti reklamo in ustanavljati prodajne organizacije. Produkcija pa ni smela prekoračiti množine, ki jo je določilo vodstvo kartela. Večja produkcija je bila kaznovana z globo za vsak kilogram posebej. Globe so se stekale v blagajno družbe.

Bojkot, ki so ga napovedali fabrikanti margarinov s svojim kartelom, je začel pritiskati s 1. januarjem 1909. Zadružna zveza je takoj začela z obsežno propagando, da bi predočila ljudem resno nevarnost, ki preti zadružnim organizacijam s strani margarinskega kartela in da bi po drugi strani odvrnila prebivalstvo od kupovanja izdelkov dveh glavnih članov kartela. Ta propaganda je zelo uspela, a trajno uporabljati je ne pi bilo mogoče. Zveza je sama kupila margarinsko tovarno, ki ni bila priključena h kartelu. Takoj je kartel znižal ceno margarinom za 0.05 kron pri kilogramu. To znižanje cen je pomenilo za kupce letni prihranek v znesku 600,000 kron. Novo znižanje cen je pocenilo margarine za 0.20 kron pri kilogramu napram ceni začetkom leta.

Nekaj številk o prometu margarinskih tovaren v letih 1908 in 1909 zadostuje, da pojasnimo, kakšne posledice sta imela bojkot in zadružna produkcija margarinov. L. 1908 sta proizvajali obe glavni tovarni (Pellerin in Zenith) 8.7 milijonov kg margarinov v vrednosti 10.8 milijonov kron. Te številke so se v l. 1909 znižale na 7.2 milijonov kg in 8.4 milijonov kron. Ostale tovarne kartela so producirale 1908.: 4.4 milijonov kg v vrednosti 5.4 milijonov kron, leta 1909 pa: 4.6 milijonov kg v vrednosti 5.2 milijonov kron. Celokupna produkcija kartela je padla torej od 13.1 na 11.8 milijonov kg in prodajna vsota od 16.2 na 13.6 milijonov kron. V istem času je narastla produkcija zadružne margarinske tovarne od 105,600 na 531,200 kg.

Strnjeno delo Zadružne zveze je doseglo v tem delu znatno znižanje cen margarinov, dočim je radi silne propagande promet obeh glavnih tovaren kartela močno opešal. Ta metoda, napadati posamezne nasprotnike, se je pokazala za najuspešnejšo. (Konec jutri.)

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosvete v Jugoslaviji.)

TOMOR V STISKI — DVE LETI IN EN MESEC STROGEGA ZAPORA

Tragedija nezakonske matere radi nezakonskega otroka

Ljubljana, 28. jan. 1931. Pred sodnim senatom ljubljanske sodišča je stala obtoženka letna Terezija Šiška z Rake Dolenjskem. Kmečko dekle, sita in močna, ki je živela ves na deželi in je le za osem dni la v Ljubljano v bolnico ro- svojega nezakonskega otro- — stoji pred sodniki in se za- arja za detomor. Za umor tnega otroka. Toda ta stasita, ena ženska je padla na kolena s sklednjenimi rokami prosila nike, ko so odšli k posvetova- obsodbe, naj ji prizanesejo. močno dekle je ves čas raz- ve jokala in bila vsa uboga. io jo je.

A ko so se sodniki vrnili od svetovanja, so razglasili raz- bo: dve leti in en mesec stro- a zapora. Na čelo obtoženke pritisnili pečat morilke in kaz- nke.

Kaj je bilo z njo? Ona sama vi, da ne ve, kako je prišlo do anja, do detomora. Novembra 29 leta je prišla Terezija Kun- lj (tako se je pisala pred po- o) v ljubljansko bolnico rodit oka. Rodila je zdravega otro- moškega spola. Čez osem dni jo pustili iz bolnice. Odšla je trokom v naročju.

Oče otroka je bil Franc Šiška, estnik v Zalokah pri Raki. To- ta moški je mrzil nezakonske tere. Že pred Terezijo je imel oka z nekim dekletom. Pa je adi tega zamrzil dekleta in ga til. Nosne ni mogel videti. se je zbala tudi Terezija Kun- eva, da jo bo Šiška pustil. Ve- je, da je nosna z njim, a vi- je ni maral. In tako je to avo kmečko dekle moralo od na, izpred oči očeta otroka, ki nosi pod srcem. Prišla je v ubljano ter dobila službo v dal- tinski Operni kleti. In novem- je šla v bolnico.

n so jo po 8 dneh predčasno ustili iz bolnice z otrokom. da sama ne ve kod je vse obho v ali k fantu Šiški. Če je no- ni maral videti, je tudi zdaj trokom ne bo maral. Tavala je ljubljanski okolici, in pra- da sama ne ve kod je vse ho- . Bilo je v novembru, mraz pritiskal, otroka je imela sla- oblečenega, denarja ni imela, kraja, kamor bi se lahko za- la. Kako je bilo, ne ve. Vrnila je v domačo vas sama brez o- ka.

Kje je ostal otrok? Fantu Ši- ki jo je maja lani vzel za že- je dejala, da ga je dala v re- Ko sta se poročila, je mož ho- videti otroka.

V tej hudi stiski je postala rezija Šiška pretkana. Izmisli- si je zvijačo. Odpeljala se je ljubljano v Dečji dom ter tam- zaprosila in prejela — otro- . Povedala je opis svojega o- ka in potem izbrala enega iz- d rejencev, ki je bil iste staro- , kakor njen otrok, če bi živel Izdajala se je za Angelo Zajc Škofje Loke.

In tega otroka je prinesla do- v možu ter mu dejala, da je njegov in njen otrok. Dečji m pa je povprašal v Škofji Lo- in zvedel, da Zajčeve tamkaj oh ne poznajo. Tako so prišli sled slepariji in kmalu tudi šli Terezijo Šiško.

Aretirali so jo. Dognali so, da Terezija mati otroka, ki ga je el novembra 1929 neki dela- c na Vodovodni cesti v Ljub- ani zavitega v škatljo.

In včeraj je stala pred sodniki Ljubljani. Nekdaj močno in ravo dekle je bilo zdaj skruše- a žena in padla je na kolena ed sodniki. Pa so ji prisodili e leti in en mesec strogega za- ora, dasi je odvetnik dr. Krek rsal ozadje vsega dejanja in ložaj, v katerem je bila obto- enka, ko je otroka umorila. Po- agalo ni nič, paragraf je izgo- ril svoje.

DROBNE VESTI

ova socialna naprava v Mostah. — V Ljubljani se že dolgo pogre- a moderna zgradba, namenjena emoglim. Zavetišča za otroke staršev, ki so podnevi zaposleni, tudi doslej sploh nimamo. Zato je socialni oddelek mestne občine v zvezi z bansko upravo začel z delom, da zgradi novo stavbo, zgrajeno za te namene in temu primerno izvršena. Mestna občina je najela 500,000 Din posojila, banska uprava je prispevala 500.000 Din. Ko bo stavba gotova, bo mestna občina dobila še kaj denarja v to svrho. prispeval pa bo tudi higijenski zavod.

Za 156,000 Din je že nakupljeno zemljišče v Mostah na Koroščevi ulici, kjer začno že spomladi z delom. Načrte je napravil arhitekt Tomažič, učenec velikega arhitekta Plečnika, in predvidevajo vse prostore za tak dom V domu bodo našli zatočišče do smrti onemogli starčki in starke, ki nimajo denarja, da bi se preživljali, v domu bo dnevno zavetišče za otroke, prostori za Zdravstveni dom in javno kopališče. Stavba bo tako močno zgrajena, da se bo čez čas lahko dozidalo še eno nadstropje, kar bo vsekakor potrebno.

S tem domom bo mestna občina storila mnogo v socialnem pogledu in bo mestni občini kakor tudi mestu samemu to delo v ponos. Zato je želeti le uspeha in skorajšnjega uresničenja!

Železniška nesreča pri Mostarju v Hercegovini

Pri Mostarju se je te dni pripetila težka nesreča. V okolici Mostarja ob progi je zemlja zelo krušljiva. Kaj rada se ob deževju krha in spolzi navzdol. Pregled proge mora biti zato zelo pogost in natančen. Iz podobnega razloga je prišlo do nesreče. Osebni vlak, ki je odpeljal iz Mostarja, je nedaleč od postaje zapeljal v maso zemlje, ki se je prav tisti hip usula na progo. Lokomotiva je trčila z vso silo v zemeljsko gmoto, tako da je skočila s tira z več vagoni ter se prevrnila na rob globoke reke Neretve. Kurjača je k sreči sunek vrgel z lokomotive, strojevodjo pa so našli ležati pod prevrnjeno lokomotivo, ki ga je zgrabila za roke. Ležal je stisnjen štiri ure, dokler ga niso našli in dvignili ter odpeljali v mostarsko bolnico. Proge niso mogli kmalu očistiti in so prestrašene potnike prepeljali dalje z avtobusi. Panika pa je bila med potniki strašna. Ženske so kričale, otroci so se jih oklepali. K sreči ni nobenih žrtev med potniki. Tudi strojevodja bo okreval, kot upajo zdravniki, dasi bo ostal vse življenje pohabljen.

Trboveljski rudarji zborujejo. — pred dnevi je bil rudarski shod v Zagorju, v ponedeljek pa se je vršil rudarski shod tudi v Trbovljah. Tudi tamkaj sta govorila Šober in Arh, prvi rudar, drugi bivši rudar in zdaj tajnik strokovne rudarske organizacije. Arh je predvsem orisal ves položaj rudarjev in vzroke krize ter razložil, da inozemski premog mnogo škoduje konzumu domačega premoga, ki se zato nabira v skladiščih. Ker rudarji drugega storiti ne morejo in ne smejo, kakor poslati kako deputacijo kamorkoli, so potrdili sklep zagorskega shoda, da odide deputacija rudarjev in strokovne organizacije k banu ter predloži prošnjo, naj bi vlada omejila uvoz inozemskega premoga, ker bi s tem zaščitila konzum domačega premoga in s tem zasigurala delo tolikim in tolikim rudarjem. Da bi rudarji smeli sprejeti kako protestno rezolucijo ali da bi napravili kako demonstracijo — tega ne smejo. Na vsakem strogo strokovnem shodu je navzoč zastopnik glavarstva, ki posluša in zapisuje vse izjave govornikov. Govornikom pa je že prej naročeno, kaj smejo in kako govoriti.

V tujino obdelovat tuja polja. — Prekmurje je bogato s poljskimi delavci. Ti ne najdejo zaslužka doma, povečini so to kočarji, ki vidijo denar le takrat, če gredo čez poletje kam delat na polja. Udinjajo se za poljske delavce. Vsako leto jih spomladi mnogo odide v tujino, v Nemčijo in Francijo, kjer delajo na poljih ter se na jesen vrnejo z nekaj denarja — za zimo — v rokah. Tudi letos pojdejo. Že zdaj, ko je še zima, so se začeli pripravljati. Murskosoboška borza dela vrši posredovanje. V Nemčijo pojde letos krog 700 moških delavcev in do 2000 delavk. Torej tudi kmetice in kmečke hčerke pojdejo v tujino obdelovat tuja polja. Iz Francije pa so naročili 600 delavcev ter krog 2000 delavk. Toda to še ni vse število delavcev in delavk, ki jih pošlje pasivna Slovenska Krajina s pomladjo v svet za kruhom. Precej jih odide tudi v Slavonijo. V Slavonijo je odpotovalo že 20 palirjev, da pregledajo in dobe naročila, koliko delavcev potrebujejo. Potem takem pošlje Slovenska Krajina krog 6000 delavcev in delavk vsako leto na vse vetrove.

Šmarski požigalec nadaljuje s svojimi nastopi. — Troje požarov je že bilo v Šmarju v kratkem času. Zapisali smo, da so bili požari podtaknjeni. Preteklo nedeljo so opazili požigalca, ko je hotel zažgati Kastelčev kozolec na Velikem vrhu, pa so ga prepodili. Tudi je nekoč ustavil šolarje na poti iz šole ter jim dejal: "Vi boste me že še spoznali." — Dasi so požigalca že sledili in preganjali, ga vendar ne poznajo in ne vedo, kdo je. Prebivalstvo je razburjeno ter je v tamkajšnjih vaseh uvedlo nočne straže. Kmetje stražijo in pazijo, da kje ne zažge hiš ali hlevov. — Požigalec pa nadaljuje. Spravil se je tudi na otroke. V gozdu med vasjo Pleše in Šmarjem je požigalec ustavil učenca Antona Janca iz Pleš ter ga začel izpraševati, kako se piše, odkod je, kje še stražijo kmetje po noči in ali ima kaj denarja pri sebi. Pa ga je kar sam preiskal, pretipal mu je vse žepe; denarja otrok ni imel. Požigalec mu je nato nameril samokres v glavo in dejal, da ga ustreli. Fant je padel na kolena predenj ter ga prosil milosti. Ko se je fant napotil dalje in bežal, je požigalec ustrelil za njim, ustrašiti ga je hotel. Fant je ves preplašen prišel domov ter pripovedoval ves dogodek. Orožniki so odšli v gozd. Ti primeri požiganja hiš kmetom so prav za prav nenavadni. Na Gorenjskem že več let trpijo radi požigalca in zdaj se je pričelo še na Dolenjskem.

Ženske je hodil preiskovat

V okolici Kranja se je pojavil elegantno oblečen mladenič, ki se je izdajal za uradnega zdravnika, ki ima zapoved od banske uprave, da preišče tamkaj vse ženske, ker se baje širi med njimi nalezljiva bolezen. Kar stopil je v hišo in zahteval, da se mu morajo ženske sleči, da jih — preišče. Če ni šlo izlepa, je postal pa kar nasilen. Kazal je tudi neki letak, na katerem piše nekaj o zdravniških pregledih. In ta letak jim je prebiral na glas. Pred dnevi se je zglasil v Žabnici v neki hiši. Ženska se mu seveda kar enostavno sleči ni marala. Postal je nasilen, da ga je ženska zapodila in je moral bežati. Potem se je pojavil v Kucni, kjer so ga pri opravilu napodili fantje. Pobegnil je brez sledu. Na kake misli vse pridejo . . .

Zadušila se je — v Ptuju 54letna vdova Ana Zelenkova. Stanovala je sama. Ko je le nekaj dni ni bilo na izpregled, so vdrli v njeno sobo ter jo našli mrtvo na divanu. Poleg divana na tleh je stala posoda z ostanki zgorele žagovine. Vdova si je hotela najbrže segreti sobo, pa se je v gostem dimu zadušila. Mrtva je bila že kake tri dni, preden so jo našli.

Požar na Rakeku. — V soboto zvečer se je vnela hiša poleg lesne tovarne Žagar. Ker je bilo blizu lesno skladišče, je bila nevarnost velika. Spretnosti gasilcev se je zahvaliti, da so požar pogasili.

Naš novi poslanik v Pragi. — Dr. Albert Kramer je dospel dne 28. jan. v Prago, kjer so ga pričakali zastopniki zunanjega praškega ministrstva v bivši dvorski čakalnici. Svoje listine bo Kramer predal Masaryku dne 30. januarja.

Samomor v Trbovljah. — Te dni se je obesil v Gabrskem 36letni kovač Ludvik Malgaj. Zjutraj v soboto so ga našli obešenega na elektrovodni žici pred vrati stanovanja, kjer stanujejo njegovi starši.

Zasedanje banskega sveta v Ljubljani se je v četrtek dne 29. jan. zaključilo. Banski svet je zboroval nad teden dni ter je prerešetal vse točke proračuna, razpravljal o raznih važnih problemih ter sprejemal in odklanjal razne predloge svetnikov.

Med svetniki je edini član bivše socialistične stranke Rudolf Golouh, ki je posegel v debato, ko so prišla na vrsto socialna vprašanja. Tu je stavil več dobrih predlog in nasvetov. — V otvoritvenem govoru je dejal med drugim ban dr. Marušič: "Meščanstvo in kmetje so vzeli nastop novega režima z veseljem na znanje, delavstvo pa ima zanj razumevanje." Stavek se lahko tolmači na več načinov.

Dežela brez poslov

Dežela brez poslov ali si je mogoče to predstavljati? In dežela je cel del sveta, kjer nihče ne opravlja poselskega dela. Ta dežela je Avstralija. Tam živi na 7 miljonih kvadratnih kilometrih okoli 6 milijonov ljudi, od teh pa je le kakih 100.000 domačinov, ki so zaposleni v vseh mogočih poklicih, samo posla ni nobenega med njimi.

Pet šestin vsega prebivalstva so Evropejci, večinoma Angleži in Nemci, ki pa so vsi navajeni opravljati svoja dela sami. Tu ni nobene razlike med ljudmi: ministri, državni tajniki, mali uradniki in delavci, vsi so enaki. Njihove žene in hčere gospodinjijo in opravljajo vsa domača dela. One perejo, kuhajo, nosijo jedi na mizo in pomivajo posodo. Včasih pomagajo ženskam pri delu tudi moški, kajti v Avstraliji se nihče ne čudi, če se mož v kuhinji prav tako dobro spozna kakor žena. Vzrok temu je morebiti ta, da so ženske v Avstraliji silno dobre gospodinje. Zaradi bremen, ki jih nalaga gospodinjstvo, so pa ženske v Avstraliji za duševno življenje kaj malo dovzetne. Gospodinjstvo v Avstraliji stavlja žene pred mnogo težje naloge kakor ženske v Evropi, kar je zopet posledica podnebja in gospodarskih razmer. Edina zabava, ki jo imajo ženske v Avstraliji, so sestanki z drugimi ženskami, kjer govore samo o kuhinji, o domu in o otrocih.

V Avstraliji živi tudi okoli 50.000 Kitajcev, Mongolov in Malajcev, pa tudi med temi ne pade nikomur v glavo, da bi šel služit. Možje pridelujejo sladkor, love želve in biserne školjke ali pa love oštrige. Za noben denar na svetu pa ne gre Malajka pospravljat evropskega stanovanja, t. j. ona ne gre za posla. Zato pa morajo biti Evropejke v svojih domovih gospodinje in dekle hkrati.

Mnogo žensk v Avstraliji se sicer zaradi teh razmer pritožuje, toda vse to nič ne pomaga. Koncem koncev se morajo udajati v svojo usodo.

Kaj govore naše roke?

Angleški zdravnik dr. Scanlan piše v nekem strokovnem listu o važnosti človeške roke za zdravniške preiskave bolnikov in pravi:

"Nobena zdravniška preiskava ni popolna brez temeljite preiskave človeške roke. Naša roka je tisti del telesa, ki je najbolj izpostavljen nevarostim, ki nam prete od zunaj. Za preiskavo rok ima zdravnik ravno toliko zelo občutljivih aparatov na razpolago kakor za vsak drug del telesa. Nohte n. pr. lahko tako povečamo, da vidimo krvna telesca.

Tudi rokavice nam povedo mnogo, kajti ravno rokavice nam često odkrivaje to, kar bi nam njihov lastnik rad zakril. Človek n. pr. kadi cigareto za cigareto, nosi vedno rokovice, da prepreči, da ne bi prsti, ki drže cigareto, preveč orumeneli in ga izdajali že od daleč kot strastnega kadilca. Ženske zopet kade rade iz dolgih ustnikov iz istega vzroka. Dostikrat zadostuje le en pogled na roko, pa že veš, na čem je človek bolan. Protin ali revmatizem se pozna že na rokah. Tudi mnogo kožnih bolezni se da na rokah ugotoviti. Krč zaradi preobilega pisanja, posebne oblike prstov, ki jih dobe tipkarji in tipkarice in igralci na klavir — vse to izdaja stan, ki mu bolnik pripada. Če se roka nalahko trese, potem sklepamo lahko po vsej pravici na precejšnje uživanje alkoholnih pijač; roke se pa tresejo nekaterim tudi zaradi poškodb možganov in tudi živčno bolnim.

Zdravje in bolezen, upanja in razočaranja, sreča in trpljenje — vse odseva iz oblik in iz črt na roki in vse to nam odpira precej globok pogled v duševno življenje zdravih in bolnih ljudi. Stisk roke govori svoj poseben, toda razložen jezik, in vseeno je, ali stisneš roko krepko ali mehko in zaspano, toplo ali hladno, suhe ali mokre — notranje življenje se ne zataji.

LJUDSKI GLAS

Odmevi shoda

Pueblo, Colo. — V Prosveti z dne 10. februarja je pisal Frank Pechnik kako je prišlo do protestnega shoda v Pueblu. Piše tudi, kaj je in kako bi se moral podpisati "Opazovalec" v Proletarcu. Naj bo že tako ali tako, v dopisu je zavijanje.

Shod ni bil aranžiran na sugestijo predsednika društva Fr. Boltezarja. Na redni seji društva "Orel" meseca oktobra 1930 so govorili za shod, t. j., da bi se tudi med nami pueblejškimi Jugoslovani priredil protestni shod proti italijanskemu fašizmu, — italijanskemu kakor jugoslovanskemu. K temu so govorili — če se prav spominjam — John Mohar, Pete Tomich in drugi. Društveni odbor pa da naj vse uredi. In če prav vem, je zatem predsednik govoril z nekaterimi uradniki drugih društev o tem, ki so mu pa povedali, da takega shoda ni treba. Tako je bila stvar odložena do "Orlove" redne seje v novembru. Na tej seji se je vprašalo, zakaj ni shoda. Frank Pechniku sem tedaj obljubil, da bomo storili vse, da bo shod. Odborniki društev smo bili dvakrat skupaj, da smo se dogovorili. Pri drugi "konferenci" smo izvolili predsednika shoda in govornike. Boltezarja tedaj ni bilo med nami — bil je v steel plantu. Mene je nekdo imenoval, mislim da Louis Korošec. Predsednik "konference" društvenih odbornikov John Germ me vpraša, če hočem; odgovoril sem, da "nočem". Nobenega drugega izgovora nisem povedal. To so dejstva, ki jih lahko potrdijo vsi, ki so bili tedaj v dvorani. Na tej seji so se tudi razdelila dela za shod. Prostovoljno sem prevzel razdelitev letakov za Heights. Germ je imel preskrbeti pevce, in tako naprej. Vsi so dobili letake, in vendar ni bilo ljudi. Ljudje hrvatske narodnosti so se naravnost norčevali — in ni jih bilo na shodu.

Na shodu ni bilo vprašanje, kaj kdo zastopa: društvo ali klub, ampak v koliko je Slovenec ali Hrvat, ki protestira proti italijanskemu fašizmu.

Joe Hochevar, št. 21.

RAZNO

Parafinske kopeli

Hoteč ohraniti vitkost, so se doslej Američanke hranile z ločiko in zeleno, kar jim je dajalo sijajno polt. Parižanke pa so se kratko in malo postile. Uspeh je bil pogostoma pokvarjeno zdravje in trudne poteze v obličju. Učinki so bili tako nevšečni, da so se celo v Hollywoodu, kjer morajo "zvezde" tehtati okoli 55 kil, odločili za to, da jih bodo pravilno redili. V zameno pa v kopeli 20 minut izgubi ženska kilo nepotrebne tolšče. Parafinske kopeli niso tako naporne kakor turške (t. j. potilne, znojne kopeli). — Večji del časa prebije pacientka v nekakšni zaspanosti. Denejo jo v belo izbico, kjer gorki parafin curlja po njej od rame do peta. Nato jo žurno zavijejo v povoščen papir ter ogrnejo z odejami, da zrak ne pronikne skozi vosek.

"Kamen modrosti"

Poleg "kamna modrosti" so poznali alkemisti v srednem veku tudi še "jesih modrosti", potem "deviško olje" in "vodico življenja", s katero se je dala vsaka mrtva stvar zopet oživeti. Alkemijo pa so imenovali tudi "kovinarsko umetnost", ker so znali baje z zgoraj omenjenimi sredstvi spreminjati "bolne" (t. j. manj žlahtne) kovine v zlato in srebro. V Italiji imajo ohranjeno knjigo iz srednjega veka, kjer je napisanih nad 5000 paragrafov, kako se kovine izpreminjajo v druge. Vsebina te knjige je za nas naravnost smešna — toda kdo ve, kako se bodo mogoče čez kakih par sto let takratni učenjaki smejali našim znanstvenim knjigam?

Jaroslav Hašek:

Srečanje z avtorjem mojega nekrologa

Tekom svojega pet- do šestletnega bivanja v Rusiji sem bil parkrat ubit in od različnih organizacij in posameznikov umorjen. Ko sem se vrnil v svojo domovino, sem izvedel, da sem bil obešen, dvakrat ustreljen in enkrat razčetvorjen od divjih Kirgizov, ki so se uprli ob jezeru Kale-Yšela.

Na koncu sem bil za trajno zaboden v neki odeški krčmi tekom divjega prepira s pijanimi mornarji. To se tudi meni zdi najverjetnejše.

A ne samo meni, ampak tudi mojemu dobremu prijatelju Kolmánu, ki je, potem ko je našel živo pričo moje sramotne in junaške smrti, napisal o tej zame tako neprijetni stvari članek v časopis, v čigar redakciji je bil uposlen.

Ni pa se zadovoljil samo z golim poročilom. Njegovo dobro srce ga je nagnilo, da mi je napisal nekrolog, ki sem ga bral brž po svojem povratku v Prago.

Obrekel je izredno elegantno moj spomin, saj je bil prepričan, da mrtvi ne oživijo.

Hotel sem ga prepričati, da sem ga polskal, in tako je nastala ta povest.

Niti Poe, mojster groze in strahu, si ne bi bil mogel izmisliti tako strahotne snovi za novelo.

Avtorja svojega nekrologa sem našel v neki praški vinarni, ravno ob 12, ko se vinarne zapirajo, na podlagi nekakšne cesarske odredbe z dne 18. aprila 1856.

Gledal je v strop. Z miz so snemali polite prte. Vsedel sem se k njemu in ga prijazno vprašal: "Dovolite, je tukaj prosto?"

Gledal je nadalje v neznano točko na stropu in odgovoril zelo logično: "Oprostite, pravkar zapirajo, ne vem, če se izplača."

Prijel sem ga za roko in sem ga obrnil k sebi. Nekaj časa me je nemo gledal, potem je tiho rekel: "Oprostite, ali niste bili na Ruskem?" Smeje sem rekel: "Torej ste me le spoznali. Bil sem ubit, na Ruskem ko sem se spri v krčmi s sirovimi, pijanimi mornarji."

On je obledel. "Vi ste, vi ste . . ."

"Da," sem poudaril, "bil sem ubit od mornarjev v neki odeški krčmi, in vi ste mi napisali nekrolog."

Njemu je ušlo potihem čez ustnice: "Vi ste brali, kaj sem napisal?"

"Seveda, zelo interesanten nekrolog, če izvzamem par nesporazumljenj, in obenem izredno dolg. Niti o njegovem veličanstvu cesarju niso ob njegovi smrti napisali toliko vrstic. Njemu je vaš list posvetil 152 vrstic in meni 186 po 33 vinarjev (kako slabo so bili časnikarji včasih plačani), kar da skupaj 55 kron 15 vinarjev."

"Kaj hočete prav za prav od mene?" je vprašal ves v strahu. "Ali hočete imeti teh 55 kron 15 vinarjev?"

"Obdržite denar", sem odvrnil, "mrtvi ne jemljejo nikakršnega honorarja za svoj lastni nekrolog."

Obledel je. "Veste kaj?" sem rekel, "plačajva in pojva še kam drugam. Nocojšnjo noč bi rad prebil z vami."

"Ali ne bi mogli počakati do jutri?"

Pogledal sem ga, poklical je: "Plačat."

Potem, ko sem poklical na oglu fijakarja, sem ukazal avtorju mojega nekrologa, naj se vsede, in sem rekel vozniku z mrtvaškim glasom: "Peljite nas na olšansko pokopališče!"

Avtor mojega nekrologa se je prekrižal. Dolgo časa je vladala mučna tišina, ki jo je motilo le pokanje bича in sopihanje konj. Nagnil sem se k svojemu tovarišu: "Ali se vam ne zdi, da nekje v žiškovskih ulicah (praško pred mestje) tulijo psi?" Stresel se je, dvignil v vozu in zajecljal: "Ste bili vi res na Ruskem?"

"Ubit v odeški krčmi v prepiru s pijanimi mornarji", sem suho odgovoril.

"Jezus, Marija", se je oglasil moj tovariš, saj to je hujše, kakor "Svatbena srajca" od Erbena!" (Najbolj znana češka narodna balada.) In zopet je vladala mučna tišina. Nekje so v resnici tulili psi.

Ko smo se nahajali na strašniški cesti pred pokopališčem, sem ukazal svojemu tovarišu naj plača voznika. Stala sva v temi na strašniški cesti.

"Oprostite, kaj ni tukaj kakšna restavracija", se je obrnil name ves zmešan in obupan avtor mojega nekrologa.

"Restavracija", sem se zasmejal, "Sedaj bova zlezla čez pokopališki zid in na kakem nagrobnem kamnu se bova pomenila o nekrologu. Splezajte naprej in dajte mi roko!"

Nemo in tiho mi je dal roko in skočila sva na pokopališče. Pod nama so škripale ciprese. Veter je melanholično šumel med križi.

"Jaz ne grem naprej," se je izvilo mojemu prijatelju iz ust, "kam me vlečete?"

"Sedaj", sem rekel veselo, in sem ga podprl, "si bova ogledala grobnico stare praške rodbine Bonepiani. Čisto zapuščena grobnica v I. oddelku, 6. vrsti, ob zidu. Zapuščena od tistega dne, ko so pokopali v njej zadnjega potomca, ki so ga prepeljali leta 1874. iz Odese, kjer je bil ubit v neki krčmi v prepiru z mornarji". Moj tovariš se je drugič pokrižal.

Ko sva se vsedla na nagrobni kamen, ki je pokrival prah zadnjega potomca praških meščanov Bonepianijev, sem prijel avtorja mojega nekrologa lahko za roko in sem tiho rekel:

"Dragi prijatelj! Na gimnaziji so vas učili gospodje profesorji lepega plemenitega reka: "Govori o mrtvih samo dobro." Vi pa ste še trudili o meni rajnem pisati kolikor mogoče slabo. Če bi si sam napisal nekrolog, bi bil napisal, da nobena smrt ni napravila tako žalostnega vtisa, kakor smrt gospoda tega in tega. Napisal bi, da je bila najlepša lastnost umrlega gospoda pisatelja dejanska ljubezen k dobremu, k vsemu, kar je sveto iz čistega srca. Vi pa ste napisali po moji smrti, da je umrl lump in komedijant. Dobijo se trenutki, ko srce prekipeva od hrepenenja orisati najlepše momente iz življenja pokojnikovega. Vi pa ste napisali, da je bil umrli alkoholik."

Avtor mojega nekrologa je začel še huje jokati. Njegovo ihtenje je žalostno prodiralo v tišino pokopališča in se izgubljalo v daljavi pri Žižkovskih dimnikih.

"Dragi prijatelj," sem rekel odločno, "ne jokajte se, sedaj se ne da nič več popraviti."

Po teh besedah sem se zavihtel čez pokopališki zid, tekel k vratarju pozvonit in mu povedal, da sem slišal na potu domov z nočnega dela jokati za pokopališkim zidom, v I. oddelku.

"To bo kakšen pijan vdovec" je cinično odgovoril vratar, "dali ga bomo zapreti!".

Počakal sem za oglom. Nekako čez deset minut so peljali stražniki avtorja mojega nekrologa na stražnico.

Branil se je in kričal: "So to sanje ali je resnica?!"

Sedem čikaških policajev suspendiranih

Chicago. — Detektivi, ki zbirajo dokazila za izredno veleporoto, katera preiskuje afero policijske korupcije, so zadnje dni v imenu veleporote in neodvisno od državnega pravdništva izvršili več navalov v igralnice in "spikizije" v englewoodskem policijskem distriktu. Našli so dovolj evidence, da obstoji korupcija in sedem policajev v omenjenem distriktu je bilo suspendiranih.

O ministrih

Od Talleyranda so nekoč zahtevali, naj napiše svojo kritiko o zaščitnih carinah. Talleyrand je storil to zelo izčrpno in je izročil rokopis tajniku, da ga prepiše. Ko je tajnik vrnil delo diplomatu, ga je avtor vprašal, kaj sodi o stvari.

"O, to je zelo duhovita razprava", je odvrnil tajnik, "ampak — oprostite, da govorim odkrito — priznati moram, da mi ni čisto jasno, ali ste za zaščitno carino ali proti."

Talleyrand se je nasmehnil: "Torej je spomenica popolnoma v redu."

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Tone Čufar:

LJUBEZENSKA PISMA DELAVCA IN DELAVKE

Da, Janko, v tem, kar sem Ti povedala, je prav za prav velika vrednost najinih snovanj. Stremljenje za zbližanjem nama ni mlačna dolžnost, ne svrha trgovskih računov, ampak nujna duševna in srčna potreba. Iz nje se porajajo želje, zato so tudi globoko iskrene. Iz nje vro najine nade, najina pričakovanja. Je mar to malo? Saj naju bogati ter nama ustvarja tisto nezlomljivo moč, ki je potrebna na vsakem koraku v današnjem svetu. A midva hočeva skozi svet, hočeva skozi življenje, zato morava biti močna. Notranjo moč potrebujeva, notranjega bogastva, z njim se nimava ničesar bati. Tudi najine ubožnosti ne.

Brez denarja sva, le na delo svojih rok navezana. Toda, saj nisva edina. Tudi ni nič grdega, da upava z lastno močjo, z lastnim delom skozi življenje. To nama jamči, da bova vse zmagala, vse, kar še nisva. Vse bolj in bolj pogumna postajam, srčna in smelo verujoča v najino srečo. Ne zanikam, da se še priplazijo sence dvomov, da se še zbojim za Tebe in sebe, toda te bojazni so le tisti razumljivi trepeti pričakovanja velike resnice, ki je tako lepa, da se težko vanjo verjame. Prevelika je, prelepa. V najdrznejših sanjah bi jo ne upala poželeti, toda zdaj se zgodi in jo bom doživela.

Čez nekaj dni, si mi sporočil.

Po ubogem tednu, po tednu radostnega razmišljanja, nestrpnosti, a spet pokojnih, umirjenih ur. Dolg bo ta teden. In kratek. Ko pa premine, boš prišel, da se objameva in si izkaževa vso vročo ljubezen. Da se znajdeva v ognju plameneče mladosti.

In tedaj bom vsa Tvoja, dragi moj Janko, vsa Tvoja, le Tebe ljubeča, Tebe, ki si mi dal zdravja in solnca . . . .

15.

Osmo njegovo pismo

Še to pismo, ljubljenka ljubljena! —

Še te poslednje vrstice pred svidenjem!

Moram Ti še pisati, čeprav bom po dveh dneh že pri Tebi in bodo najina pisma, v katera sva zlila svojo žalost in veselje, mračen obup in svetla upanja, samo še dokaz silne želje po iskrenem pogovoru, želje po tistem, kar sva pogrešala in zdaj našla. Vse, Majdica draga, vse, kar sva si napisala, je le združen klic po pomladi, je le naporen krik dveh premraženih src po gorkoti.

Iz mrzle zime sva se gnala za solncem, si poželela človeške odkritosrčnosti, prijaznih besed. Zima je premagana, pomlad že trka na vrata in nas pozdravlja. Prestanega mraza sem se tam v jeseni prav zares bal. Tudi bilo ga je to zimo dovolj, pa je vendar vse s posebno naglico prešlo, tako mimogrede, ob najinem pričakovanju najinega dne.

Ta dan je zdaj dočakan.

Pomlad ga je dala in začetek pomladu tudi pomeni. Začetek najinih lepših dni. Vsa grenčica preizkušenj, vsa sladka muka iskanja, vse je za nama. Vse je premagano, kakor je premagana zima in so zlomljene ovire, postavljene najini ljubezni. Moja pot k Tebi bo tudi skromno zmagoslavje. Da, sem zmagovalec, saj je bila borba, v kateri pa nisem podlegel. Zmagati sem moral, če radi Tebe, dragica moja, radi sreče, ki si mi jo dala. Zmaga ni le moja, tudi Tvojaje. Brez Tebe bi se klavrno potikal tod okoli, se pomladi le toliko veselil, ker ji zima odjenja, ker je delo in življenje lažje v toplih mesecih. Drugače bi pa životaril kot lansko leto in druga leta.

Nesmiselnega životarjenja je pa zdaj konec. Ob mejniku stojim, ko Ti pišem zadnje pismo. Z vsem dosedanjim bom prelomil in se prepustil novemu življenju. Življenju s Teboj. Ko bova skupaj, se pomeniva za bodoče dni. Če bova pa potem še ločena, ne bo ločitev trajna in tudi dolga ne, pa pisala si bova. Ej, na kak način že urediva svoje stvari ter želje, ki se za nove dni porajajo, spraviva v sklad z življenjem, ki bo možno. Saj veš, da se vse nikoli ne izpolni, a večkrat kaj, kar ni bilo pričakovano. Svet nas premetava sem in tja. Nič ne veva, ljubica draga, kje še bova, kam še splavava v širnem morju. Tudi ni treba vedeti za vse, saj je dovolj, da drug za drugega veva in se moreva sestati.

To je zares dovolj, ker več tako ni treba. Sešla se bova, zgodi se, kar si lansko pomlad nisem predstavljal, kar se mi še zdaj zdi čudežno in le težko mogoče. To, kar je za naju silnega pomena, bo pa na zunaj komaj vidno. Nekaj malega bo, plaha in drobna sreča dveh ubogih bitij. Ko se odpravim, me bodo v hiši še komaj pogrešili.

Zdaj vsa hiša sočustvuje z nesrečnim jetičnikom. Vsak dan mislimo, da bo po njem, a se še zdaj drži. Kar mučno je. Za jutrnji dan se pričakuje odrešenje, se misli, da ga smrt razkuje vseh morečih vezi. Če se ne, on še ne bo v grobu, ko bom odhajal. Ko bo pogreb, me pa kdo res zna pogrešiti.

Tudi v železarni me bodo nekateri iz moje skupine. A k njim se še vrnem. Še bom železo premetaval, še poslušal ropot in se močil v dežju ali pa brez njega okušal težino našega dela. In v tovarni se bo dalje ustvarjalo, valovi življenja bodo gnali svoj tok naprej, a midva bova v tem toku drugačna kot sva bila. S trpljenjem prekovana in očiščena in z zopetnim srečanjem prerojena.

Za dan srečanja pa želim, da se solnce razlije po Tvojem mestu. Rad bi šel s Teboj po vseh cestah in ljudem povedal, da sva se dočakala, da sva se našla in si priborila pomlad. Vsem bi Te pokazal, Majdica moja, vsem izpričal, da najina ljubezen živi. In poudaril bi, da živi vzlic najini skromnosti, vzlic temu, da sva brez denarja in se bova morala ubijati za kruhom z lastnimi rokami. Ničesar ne posedujeva, a zopet vse! . . .

Mlada sva in imava vso pravico do življenja in ljubezni . . .

(Konec.)

Jaroslav Hašek:

Ameriška humoreska

— Na noben način, je rekel bančnik Williams mladeniču, ki je sedel v naslonjaču s stegnjenimi nogami. Na noben način, gospod Chawean, poslušajte me pazljivo in učite se od mene. — Prosite za roko moje hčere Lote. To se pravi, da hočete postati moj zet. In na podlagi tega dejstva upate dobiti denar. Nedolgo tega ste odgovorili na moje vprašanje, če imate premoženje, da ste revni in da znaša vse vaše premoženje samo dvesto dolarjev.

Gospod Williams je položil noge na mizo in nadaljeval:

— Pravite, da sem bil tudi jaz nekoč siromašen in da nisem imel niti teh dve sto dolarjev. Nočem tajiti, rečem pa, da sem imel v vaši starosti že večjo vsoto. In sicer zato, ker sem bil pamaten, kar pa vi niste. Vidim, da se zvijate v naslonjaču, ostanite mirni, toda opozarjam vas, da imamo za služabnika zelo močnega črnca. Poslušajte me pazljivo in se zgledujte! Ko sem bil star šestnajst let, sem prišel k svojemu stricu v Nebrasko. Da si zaslužim denarja, sem pregovoril strica, naj bi dovolil, da linčajo črnca ki so ga hoteli baš linčati, na njegovem posestvu. Linčali so torej črnca na posestvu mojega strica, toda kdor je hotel gledati, je moral plačati gotovo pristojbino, kajti prostor smo bili ogradili. Vstopnino sem pobiral jaz, in ko so bili obesili črnca, sem vzel nabrani denar in sem zbežal še tisti večer. Obešeni črnec mi je prinesel srečo. Nato sem kupil na severu zemljišče in ga razširil, ker sem našel pri oranju zlato. Zemljišče sem zelo dobro prodal, denar pa naložil. Ni vredno govora, da me je pozneje eden izmed prevaranih kupcev obstrelil, kajti revolverski strel, ki mi je zmečkal kost v desnici, mi je prinesel samo dva tisoč dolarjev odškodnine.

Ko sem bil ozdravel sem kupil za ves svoj denar delnice neke verske družbe za zidavo cerkva med Indijanci, Delili smo častne pa nismo zidali nobene. Družba je morala napovedati konkurz. To se je zgodilo baš teden dni potem, ko sem bil zamenjal delnice verske družbe z nakaznicami za usnje, katerih cena se je pričela dvigati.

Ustanovil sem trgovino z usnjem, ki mi je prinesla kup denarja, kajti prodajal sem je proti gotovini, kupoval pa na kredit.

Svoje premoženje sem naložil v kanadskih bankah in napovedal konkurz. Zaprli so me in na prvi obravnavi sem govoril tako komično, da so me sodni zdravniki spoznali za neumnega in sem bil oproščen. Prej pa sem med prisotnimi zbiral milodare in nabral toliko, da sem se mogel odpeljati v Kanado in dvigniti svoj denar.

S hčerjo brooklinskega milijonarja Hamelstova sem pobegnil v San Francisco in on je bil prisiljen dati mi hčer za ženo, ker sem mu zapretil, da bom živel z njo toliko časa v San Franciscu, dokler ne bom poslal časnikom senzacionalne vesti, da je njegova hči mati nezakonskega otroka.

Vidite, gospod Chawean, takšen sem bil, vi pa do sedaj še niste storili ničesar, kar bi dokazovalo, da ste pameten človek. Pravite, da ste moji hčeri rešili življenje, ko je zadnjič na izletu padla iz čolna v morje. To je ali cer zelo dobro, toda za vas ni imelo nobene praktične vrednosti, kajti pri tem ste si, kakor pravite, pokvarili nove čevlje. Zato ker ste se zaljubili v mojo hčer, vendar ne morem biti kaznovan jaz in postati tast človeka, ki nima niti trohice pameti.

Vidim, da se zopet premičete po naslonjaču, zahtevam, da ostanete mirni in da odgovorite na moja vprašanja.

— Ali ste že kdaj kaj zakrivili?

— Ne.

— Imate premoženje?

— Ne.

— Ali želite roko moje hčere?

— Da.

— Ali vas moja hči ljubi?

— Da.

— No, še zadnje vprašanje: Koliko denarja imate pri sebi?

— Šestinštirideset dolarjev.

— Razgovarjal sem se z vami nad pol ure. Prosili ste me za svet v denarnih zadevah. Od vas dobim trideset dolarjev. Za vsako minuto dolar.

— Dovolite, gospod Williams, je protestiral mladenič.

— Nič dovolite, je rekel z nasmehom gospod Williams in gledal no uro. Dobim edenintrideset dolarjev, zopet je minula minuta.

Ko je presenečeni Chawean izplačal zahtevani denar, je rekel gospod Williams ljubeznivo:

— In sedaj mi dovolite, da vam rečem: Zapustite mojo hišo, sicer vas bom moral odstraniti a silo.

— In vaša hči? je vprašal mladenič na pragu.

— Moje hčere ne dam bedaku, je rekel mirno gospod Williams. Zapustite mojo hišo, sicer se boste zabavali s požiranjem svojih zob.

— Finega zeta bi imel, je rekel Williams svoji hčeri, ko je bil Chawean odšel. Tvoj oboževatelj je nenavadno neumen človek, ki se ne bo nikoli izpametoval.

— Torej ne more niti malo upati, da postane moj mož? je odgovorila gospodična Lota.

— V teh okoliščinah nemogoče, je rekel Williams. Dokler se ne izkaže s kakršnimkoli pametnim dejanjem, ni niti malo upanja.

In gospod Williams je pripovedoval svoji hčeri o linčanem črncu na posestvu svojega strica, o razgovoru s Chaweanom in pristavil:

— Povedal sem mu zadosti.

Naslednji dan je Willams odpotoval po svojih poslih. Ko se je bil čez teden dni vrnil domov, je našel na pisalni mizi tole pismo:

Spoštovani gospod!

Zelo Vas zahvaljujem za svet, ki ste mi ga dali pred enim tednom. Vaš vzgled me je tako navdušil, da sem v Vaši odsotnosti odpotoval z Vašo hčerjo v Kanado. Iz Vaše blagajne sem vzel vso gotovino in vse vrednostne papirje,

Vaš Chawean.

In spodaj je bilo pripisano:

Dragi oče!

Sporočavasi, da nisva mogla najti ključa do blagajne ter sva morala razdreti blagajno z nitroglicerinom.

Tvoja Lota.

ANEKDOTE

O Böcklinu

Dne 16. jan. je poteklo 30 let odkar je umrl slavni slikar Arnold Boecklin. Naslednje epizode iz umetnikovega življenja je zabeležila njegova žena Angela.

L. 1851. je bilo poletje v Rimu izredno vroče. Ljudje so silno trpeli posebno zaradi sitnih muh. V tej vročini in spričo nadležnosti muh Boecklin ni mogel delati. Zato je preganjal čas z lovom na muhe, ki jih je rdeče pobarval. Kmalu je bila vsa hiša v ulici Gregiriana polna rdečih muh. V pritličju hiše je stanoval tudi star Italijan, s katerim se je Boecklin včasi pogovarjal. Ko ga je slikar obiskal, je bil starec ves obupan zaradi "peklenskih muh". "Celo muhe postajajo rdeče", je tožil, "to je strašno!"

•

Leto dni po "rdečih muhah" je potoval Boecklin v Bazel. Šel je peš čez šentgothardski prelaz. Bil je oblečen v ceneno popotno obleko. Veder in čil je korakal svojo pot. Ko je prišel na vrh prelaza, se je vlil dež. Obleka se je zmočila in šla na kose. Osupel je gledal Boecklin, kaj se godi z njim. Šele ko je obleko natančno pregledal, je ugotovil, da ni šivana, temveč zlepljena. Klej se je bil zaradi mokrote razpustil in mesto obleke so na umetniku mahedrale — cape.

•

Leta in leta se je sprehajal Boecklin pod oknom lepe Angele ter poskusil vse, da bi se ji približal, a zaman. Niti tega ni mogel dognati, kdo je prav za prav krasotica, ki mu vnema srce. Tedanja vzgoja se je namreč držala pravila, da se dekletu ne sme dovoliti razgovor z moškim na samem. Zato se je Boecklin odločil za drug korak. Ko je nekega dne srečal lepo Angelo na ulici v spremstvu njenega svaka, si je od tega izprosil dovoljenje, da bi smel govoriti s svojo oboževanko. Vprašal jo je, kako se prav za prav piše. Gospodično Angelo je to tako osupnilo, da se je prestrašila in vprašala, čemu to vprašanje. Boecklin je odvrnil "Gospodično bi rad vprašal, ali ne bi hotela postati moja žena."

•

L. 1858. je bilo težko in polno skrbi za mladega umetnika in njegovo ženo Angelo. Zakonca sta živela v Monakovem. Poleg drugih neprilik, ki so pestile mladi par, je zbolel umetnik na tifusu. Dolgo je ležal v postelji in fantaziral v vročici. Njegovo stanje je bilo večkrat takšno, da so se resno bali za njegovo življenje. Slučajno je stanoval tisti čas pod Boeklinovim stanovanjem duhovnik, ki je takisto slučajno zbolel na isti bolezni kakor Boecklin. Umetniku so prikrivali duhovnikovo bolezen, da bi mu prihranili razburjenje. Vzlic temu pa je pokličal Boecklin ženo k sebi in zahteval, da morajo nesti bolniku pod njim hrano, ker bo sicer umrl. Za to bolezen je umrl Boecklinu tudi sinček Robert. Tudi to dejstvo so očetu prikrili, Boecklin pa je v vročici povedal, da je vzrok otrokove smrti, ki so ga zdravniki dognali šele pri raztelesenju mrliča.

MEN ZA SMEH

Otrok in pobožna mati

Miček: "Mama, zakaj Bog dopusti potres?"

Mati: "Zato, da kaznuje grešnike in druge brezverce."

Miček: "Mama, pri zadnjem potresu je padel sveti Anton z oltarja in si razbil glavo in zlomil roke, kako to?"

Mati ni vedela pametnega odgovora in je v sveti jezi Miščeka nabila. — A. B. iz Lo.

•

"Natakar, zakaj je pa danes porcija trikrat manjša, kakor včeraj?"

"Kje ste pa včeraj sedeli?"

"Tam pri oknu."

"Čisto v redu, gostje pri oknih dobivajo vedno večje porcije — radi reklame."

•

"Ali je pa tudi gotovo, da bo ta cvetlica cvetela čez sto let?"

"Čisto gotovo, gospodična, v nasprotnem slučaju jo lahko prinesete nazaj."

•

Sodnik: "Obtoženec, ali imate k sodbi še kaj pridejati?"

Obtoženec: "Ne, nasprotno, jaz bi raje kaj proč vzel."

"Prvega sem napisal in odposlal sto računov v skupnem znesku nad 20,000 dolarjev."

"In kaj ste dobili?"

"Krč v roko!"

•

"Svoje trgovske papirje imate res v strašnem neredu. Ali sploh še veste, katere račune ste že plačali in katerih še ne?"

"O, gotovo, plačal nisem še čisto nič!"

NAZNANILO

Društvenim tajnikom in tajnicam se tem potom naznanja, da morajo naznaniti, vse spremembe naslovov članov in članic, naslove novih članov, ter imena in naslove odstopilih, črtanih in izobčenih članov upravništvu Prosvete, da se lahko točno vrodi imenik za pošiljanje lista Prosveta. Imena in naslove, katere pošiljete glavnemu tajniku, ostanejo tam v arhivu in jih upravništvo ne dobi. Torej je zelo važno, da vselej pošljete na naslov zato pripravljenih listinah vse naslove upravništvu Prosvete posebej. Pri vsaki spremembi naslova naj se vselej omeni stari in novi naslov. Upravništvo siljudno apelira, da društveni tajniki in tajnice to upoštevajo.

Philip Godina, upravitelj.

Žepni Koledar S. N. P. J.

Izdali smo tudi letos kr... lepo v črno platno vezani ... koledar; knjižica obsega ... strani, nekaj zelo priporočlji... vega za vsakega človeka. ... rokah jih imamo še par sto. ... ročite jih hitro, ker bodo k... pošli. Žepni koledar stane ... 25c. Pošljite nam naročilo ... priložite 25c v pismo. Nasl... pismo na Prosveto: 2657 ... Lawndale Ave., Chicago, Ill.

SLOVENSKA NARODNA PO... PORNA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in ... posebno list Prosveta za kor... ter potrebno agitacijo sv... društev in članstva in za pr... gando svojih idej. Nikakor ... ne za propagando drugih ... pornih organizacij. Vsaka ... ganizacija ima običajno s... glasilo. Torej agitatoričnl d... in naznanila drugih podp... organizacij in njih društev ... ne na pošiljajo listu Prosv...

Zdravje je neprecenljivo, cena zdravilnemu čaju 'PLANINKA' samo ...

Poslužujte se ga proti arterijosklerozi, nervoznosti, nečistoči ... pljučnemu katarju, srčni oslabelosti, obolenju na jetrih, slabi prebavi ... zaprtju, šolčnim boleznim in kamnom, neredostim v črevesju in napet... sti, obolenju sečne kisline in zlati žili (hemoroidom) ter za splošno čišč... nje in osvežavanje krvi.

Zahtevajte v drogerijah pristni "PLANINKA" čaj lekarne Babov... ali ga naročite pri: Vlado Premru, 167 So. Main St., So. Norwalk, Conn.

NIKAR BITI sužnji neprebavnosti

Trinerjevo Grenko Vino Vas bo osvobodilo!

"Chicago, Ill., Dec. 2, 1930.—Jaz nimam navade hvaliti nobene stvari, ki mi slučajno ugaja, ampak moram se zahvaliti vam za Trinerjevo grenko vino. Nad leto dni sem trpel vsled neprebavnosti, vse kar sem pojedel je ustvarjalo plin v mojem želodcu, nezadovoljne počutke, še posebno ko sem bil pri delu. Nekako pred 3 tedni sem opazil vaš oglas. Ker sem skeptičen, sem kupil le malo steklenico, ampak takoj po zavžitju prve žličke tega se je nered mojega želodca prenehal. Bilo je kot preklic obsojenca. Moja črева delujejo sedaj kot ura in jaz jem kar in kadar se mi zljubi,—dovolite, da se vam zahvalim in verjemite mi, jaz sem odkritosrčen. Vam zvesti, W. C."

To pismo pove celo povest; nezaupnost bolnika, njegovo presenečenje, ki ga je našel v pravem zdravilu, njega veselje in zadovoljnost!

Tudi vi poskusite Trinerjevo grenko vino! Ako trpite vsled neprebavnosti, slabem apetitu, zaprtnici, plinu, glavobolu, nervoznosti, izgubi spanca, ali preveč utrujenosti, kupite si Trinerjevo grenko vino, jemljite ga redno v malih količinah, čajno žličko pred obedi in pazite na uspeh! To zdravilo je drugačno, njega 4kratni efekt doseže vse 4 važne dele vašega telesa: želodec, črева, jetra in mehur. V vseh lekarnah, DVE VELIKOSTI, MALA in VELIKA steklenica.

ŠEST DNI PREKO OCEANA

Najhitrejši in najlepši vgodna pot za potovanje na evropski celini!

Ile de France, 26. feb. - 27. mar. (1 P. M.) (4:30 P. M.)

PARIS, 14. marca - 10. apr. (12:05 A. M.) (2:30 P. M.)

Najhitrejša pot po Atlantiku. Vsakdo je v prvem hipu z vsemi modernimi udobnostmi. — Pijača in slovesa francoske kuhinje. Izvrstne nizke cene.

Vprašajte lokalnega pooblaščenega zastopnika ali

FRENCH LINE

213 N. Michigan Ave. Chicago, Ill.

Varujte otroke bolno grlo je nevarnost njim —

SEVEROV Antisepsol hitro pomaga bolnemu grlu. Naj otroci grgrajo to dnevno. Vazelite jih pred hujše bolezni. Zanesljivo že 50 let. V lekarnah. 14

SEVERA'S ANTISEPSOL

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijsko delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA